YARIM AY

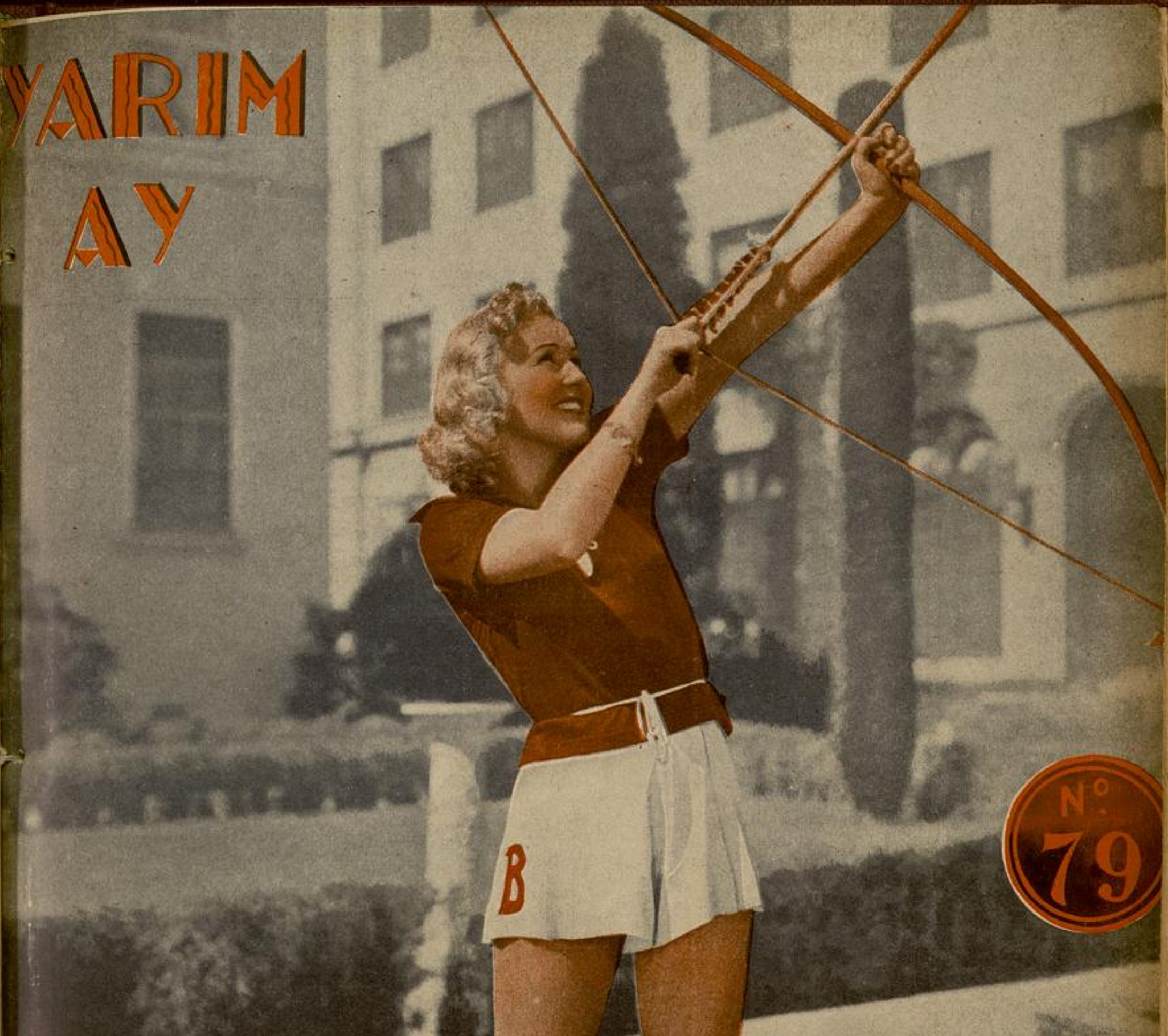

No. 79

15 Mayıs 1938

15 Kuruş

up
yi
at
azı
de
az
ız.
z„
er.
ğa
N„

◆YARIM AY◆

15 Günde Bir Çıkar Edebî - ilmî - ictimaî Mecmuadır.

İdare Merkezi: İstanbul, Sirkeci Ebussuud Caddesi No. 1-3

RESİMLİ AY MATBAASI T. L. ŞİRKETİ.

Abonman Şartı: Türkiye için { 6 Aylığı: 175 Kr. / 12 „ 350 Kr. Ecnebî için { Yıllığı 1 İngiliz Lirası

Telefon: **23607** *Telgraf adresi:* **Resimliay** *Posta Kutusu:* **629**

Rica: 1) İdare işlerine ait muhaberelerin; **Resimli Ay Matbaası T. L. Şirketi İdare Müdürlüğü**

Yazı „ „ „ : „ „ „ **Yazı** „

Bilmece „ „ „ : „ „ „ **Bilmece Memurluğu**

adreslerine yazılması.

2) Bilmece zarflarına 6 kuruşluk pul yapıştırmağa lüzum yoktur; bunların zarflarını açık gönderiniz, o zaman yalnız 1 kuruşla gelir.

Atletik hututunuzu muhafaza ediniz

Şişmanlıkla mücadele ediniz ve bunun en iyi çaresi olan **SHORT LINIA** yı giyiniz. Daimî masajının tesirile yağlı tabakayı giderir. Hususî elâstikî bir trikodan yapılmış olan **SHORT LINIA** adi bir külot gibi yıkanır.

Fiyatı: 10 liradan itibaren.

Satış yeri yalnız:

J. ROUSSEL

Paris, 166 Bd. Haussmann

İSTANBUL, Beyoğlu

Tünel meydanı 12 No. lu.

Mağazamızı ziyaret ediniz veya 20 No.lu tarifemizi isteyiniz.

Halka, sıhhati ile alâkadar o masın öğütleyen, hastalıklara karşı alınacak ilk tedbirleri öğreten (Lokman Hekim) adlı güzel bir aylık mecmua neşreden:

Dahilîye Mutehassısı

Dr. Hafız Cemal

LOKMAN HEKİM

Pazardan başka günlerde öğleden sonra saat (2½ tan 6 ya) kadar İstanbulda Divanyolunda 104) numaralı hususî kabinesinde hastalarını kabul eder. Salı, cumartesi günleri sabah saat (9½ - 12)ye kadar hakikî fıkaraya bakar. Kışlık Telefon: 21044 Muayenehane ve ev telefonu 22398.

Okuyucularımıza sayın doktoru ve değerli mecmuasını tavsiye ederiz

ANA

AYLIK AYLE MECMUASI

Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından çıkarılan bu dergide, her aileyi pek yakından ilgilendiren konular üzerine, en kuvetli kalemler tarafından yazılmış mekaleler, hikâyeler, elişleri ve moda örnekleri vardır.

Beşinci sayısı çıkmıştır; Altıncı sayı 15 Haziran 1938 de çıkacaktır. Şimdiden kitapçı ve gazetecinize sipariş ediniz!

RESİMLİ AY

Nisan 1938 – Sayı 26

Mayıs 1938 - Sayı 27

En çok okunanan ve sevilen yazıcılarımızın: Birçok MAKALE - HİKÂYE - RÖPORTAJ - TERCÜMELERİ ve ROMANLARI ile BOL RESİMLİ olarak çıkmıştır.

—Mutlaka Alıp Okuyunuz!—

"Resimli Ay„ Türkiyenin En Olgun Aylık Mecmuasıdır.

EFELER

Ragıp Şevkinin fevkalâde müheyyiç bu millî romanı (RESİMLİ AY) da devam ediyor. Mutlaka takibediniz.

DİKİŞ MAKİNASI

BİSİKLET

GRAMOFON

VE BİLUMUM MAKİNA ALETLERİNİZİ

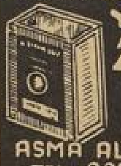

YALINIZ

ZYGOMALA

MAKİNA YAĞI İLE

YAĞLAYINIZ

ASMA ALTI, VOLTO HAN N: 9

TEL. 22878 İSTANBUL

İNSAN VE HAYVAN

Osman Cemal Kaygılı'ya

YAZAN:
NURULLAH ATAÇ

İnsanı, ekseriya « Söz söyliyen hayvan » diye tarif ederler. Kimbilir belki de bu, öteki hayvanları iyice anlıyamadığımızdan ileri geliyor. Birçok dört ayaklı hayvanların veya kuşların, aralarında görüşülecek birşeyleri varmış gibi, bir araya toplandıklarını biliyoruz. Onların biribirlerile konuşmadıklarını şöyle kesip atacak bir surette iddia edemeyiz. Hele karıncaların biribirlerine birşeyler bildirdikleri muhakkaktır.

Fakat insan, diğer hayyanlardan üstünlüğüne kani olduğu için, onların dilini anlamağa pek gayret etmemiştir. Evinizde kedinize, köpeğinize ad takıyorsunuz. Onu o adla çağırdığınız zaman anlayıp geliyor. Demek ki o da muhtelif hecelerin hep bir manada olmadığını biliyor. Bundan köpeğin havlamasında, kedinin miyavlamasında gerek «telâffuz», gerek manaca biribirinden farklı heceler bulunduğu neticesini çıkarabiliriz. Zaten bağırmaları keyiften mi, hiddetten mi, korkudan mı geldiğini anlıyoruz. Yani onların seslenmesindeki « ton » farklarını seçiyoruz. Fakat hecelerini seçemiyoruz. Siz kedinize bir ad taktığınız gibi onun da size bir ad takmış olması kabil değil mi? Acaba size de, kardeşinize de hep bir surette mi hitap ediyor? O, sizin kendine taktığınız adı öğreniyor, fakat siz onun size taktığı adı öğrenemiyorsunuz.

Niçin? Kedi insandan daha zeki olduğu için mi? Hayır. Siz ona büyük bir ehemmiyet vermediğiniz için, o sizden çok küçük olduğu için...

Kedi, köpek, diğer hayvanlar muhakkak konuşuyor da biz anlamıyoruz, demiyorum. Fakat imkânı vardır. Konuşmadıkları da muhakkak değildir.

Biz bazı hayvanları ehlileştirdiğimizi iddia ediyoruz. Onların içlerinden buna gülüp: « Asıl biz onları ehlileştirdik! » demedikleri ne malûm? Gerçi at gibi, eşek gibi yükümüzü taşıttığımız; koyun, tavuk gibi öldürüp etlerini yediğimiz hayvanlar bunu söylerlerse haylı gülünç olurlar. Fakat kedi, köpek, kanarya bunu iddia ederlerse düşünmemiz lâzımgelir. Meselâ bir kedi dile, bizim nihayet anlıyabileceğimiz bir dile gelip de şöyle bir nutuk çekse:

« Ey insan oğlu! Bana gösterdiğin sadakat beni çok memnun etti. Ben ateş yakmak gibi işlerden pek hoşlanmam; sen benim ateşimi yaktın, altına girip ısınacağım mangalı hazırladın. Kuş etini severim; fakat onu tutmak daima kolay değildir. Sen bana her öğün yemeğimi hazırladın. Ben bazan, tıynetimdeki avcılık iktizası, birkaç kere, sıçan tutmağa kalktım. Fakat sen, bunu görünce, beni darılmış sandın, hemen gidip bana ciğer, et getirdin, gönlümü almak için, beni okşadın, yaltaklandın. Hayli zevksizsin.. canım fare, sıçan etinin lezzetini anlamıyorsun. Bunun için de bana verdiğin ciğerin daha iyi birşey olduğunu sanıyorsun! Bazan sana acıyorum da gönlün kırılmasın, senin pişirdiğin yemeklere tercih ettiğimi görüp de üzülmiyesin diye, burnumun ucundan geçen sıçanı bile tutmadığım olur. Bilhassa erkeklerimiz naziktir, böyle şeyleri düşünür. Dişilerimiz çok defa kendilerini tutamaz, fareyi senin yemeklerine tercih ettiklerini, başa kaka anlatırlar. (Halbuki biz bu nezaketi anlamaz, fare tutmıyan kediye tenbel deriz.) Seni ehlileştirmek için çok uğraştım. Ehlileştin, ehlileştin ama eh! ne kadar olsa insansın, bazan vahşiliğin tutuyor, kuyruğuma, üzerime oturuveriyorsun. Ama o zaman da seni tırmalıyarak terbiye ediyorum. Bazan isyanın da oluyor. Fakat ümit ederim ki bir gün gelecek, tamamile ehlileşeceksin. Biraz da aptalsın, adını, bir türlü öğrenemiyorsun. Belki bir gün onu da anlıyabilirsin!...»

Evet, kedi bize böyle bir nutuk çekse ne cevap verebilirsiniz. Hele küçük köpekler, kanaryalar daha neler söyliyebilir. Hem siz büyük ev köpeğinin size hizmet ettiğini neden çıkarıyorsunuz? Belki o da sizi malı sayıyor da, onun için müdafaaya kalkıyor?

Kimbilir? Belki. Biraz mütevazi olalım, o kadar böbürlenmiyelim.

BAYAN VE BAY GEZMENİN AKDENİZ TURNESİ: LOKANTALAR ARASINDA BİR MUKAYESE

İstanbulda — Atinada — Beyrutta — İskenderiyede — Kahirede — Sudanda

MAHMUT YESARİ

Bir Cilve Rekoru

«Cem Çavuş» u tanıyor musunuz? O, tanınmağa lâyık bir tiptir. Kendisini takdim ederken: «Cem Çavuş» der. «Çavuşluğu» neredendir? Bunu soracak olursanız, anlatmaz. Çünkü, onun huyu, kendiliğinden coşarak anlatmaktır.

Ben, onun birçok «kahramanlık menkıbeleri» ni hem kendi ağzından, hem de dostlarından duydum, dinledim; ve bir çoğunu da, hikâye olarak yazdım: Basra körfezine sokulan İngiliz ganbotunu tuttuğu gibi karaya çekmesi; periskopu görünen denizaltı gemisini: «Teslim ol!» narasıyle teslim alması; ve daha nice nice «Muhayyerülukul» kahramanlıklarını, «İstanbulun antika tipleri» serisinde uzun uzun anlatmıştım.

Onunla, ahbaplığımız çok eski olmakla beraber, bu «Çavuşluk» un «menşei» ni öğrenmek bahtiyarlığına nail olamadım.

Tanrı cümleninkini bağışlasın, «Cem Çavuş» un bir oğlu dünyaya geldi ve mutlu baba, oğlunun adını «Gazep Çavuş» koydu.

Soy evlât, aslına çeker, derler ya, «Gazep Çavuş» da daha memede iken, ne «Gazep» olduğunu göstermiştir. Bunu, Cem Çavuştan dinleyelim:

— «Gazep Çavuş» u, kundaktan çıkardık. Emeklemeğe başladı. Öyle, yerlerde sürünerek emeklemek değil.

Yumruğıyle göğsüne vurur:

— Aslan yavrusu, sürünür mü? Babası gibi, maşallah celâlli... Dur, otur, onun için değil. Şükür yetiştirene, ateş gibi, haniya!.. Baktım, çocuk, evde sıkılıyor. Hava aldırmak lâzım... Anası, kucakta gezdiriyor ama, açıklık ister... Geçen gün, sabahleyin «Gazep Çavuş» u sardım sarmaladım; kucakladığım gibi sokağa çıktım. Hava güzel, ağır ağır yürüyerek dükkâna geldik. Dükkânda, «Gazep Çavuş» u baş sedire oturttum. Yumurcağın keyfi yerinde. O gün, akşama kadar, ne maskaralıklar yapmadı! akşam, dükkânı kapadım, eve döneceğiz ama, hava serin... Eh, ben de bütün gün çalıştım, yorgun sayılırım.

Bu, «Cem Çavuş» un konuşma çalımıdır: «Yorgun sayılırım!» der; yorgunluğu, halsizliği, kat'iyen kabul etmez. Böyle sırası düşerse, kabararak meydan okur:

— Evvel Allaha, ben, yorgunluk nedir, bilmem. Ne kadar olsa, insan kısmıyız, sinirlerimiz az buçuk yoruluyor. Biraz da dinlenmeli. Bu da bir keyftir ya! «Gazep Çavuş» olmasa, yürüyeceğim. Gelgelelim, «Gazep Çavuş», üşüyecek, hastalanırsa, artık anasının dilinden kurtulabilirsen kurtul.

Erkekliğine de toz kondurmaz:

— Karıdan yılarım sanmayın. Bizim Köroğlunu, öyle terbiye etmişimdir ki mum olmuştur, Alimallah! ama, çocuk hastalanırsa, söylenmekte hakkı yok mu? Analık be! bazan, çocuğa bakar, bakar da; bana: «Çavuş, bu çocuk sana çekmiş. Ona bakarken gözlerim yaşarıyor. Senin çocukluğunu görüyorum gibi oluyorum! «der. Eh, bu dil döküşe, can mı dayanır? Neyse, uzatmayalım lakırdıyı, «Gazep Çavuş» kucağımda, dükkânı kapayıp çıktık. Caddede bir araba çevirdim. Pazarlıksız işe girişen, sonunda ziyan eder. Arabacı, elli beş kuruş diye tutturdu; ben de, elli! diye ayak diredim. Elli... Elli beş... Biz, sokak ortasında çekişiyoruz. Rüzgâr, sertleşti; benim de kafam kızdı. Çocuğu üşütmiyelim, dedim, arabaya atladım. Ama, ben de, inadım inat, ha! elli, dedim de bittim. Biz pazarlık ederken, «Gazep Çavuş», ne haller geçiriyordu, sormayın. Arabacıya öyle dik dik bakıyordu ki, bana bile ürkmek geldi. Neyse, evin önüne geldik; arabadan indik. Arabacıya elli kuruş saydım. O da inatmış, be! İlle de elli beş diye asılmaz mı? Haydi yeni baştan çekişme. Verirsin, vermezsin, lâf uzadı. Bir ara dikkat edecek oldum, «Gazep Çavuş», yine gazebe geliyor. Birader, Allah sizi inandırsın biz, elli idi, elli beşti, diye ağız dalaşı ederken, «Gazep Çavuş», yumruğunu kaldırıp ta, göğsü budur, diye arabacıya indirmez mi? Vay enayi, vay! herif, tüy kabası imiş! «Gazep Çavuş» un yumruğunu yeryemez, aval oğlu aval, sırtüstü, yere yuvarlanmaz mı?

«Cem Çavuş» un, söylerken ağzı kulaklarına varır, başını sallar:

— Soy evlât be! südünü de inkâr etmez. Neme lâzım, anası da erkek karıdır.

Bir yaz gecesi, Kuşdili çayırının karşısındaki kahvede, birkaç arkadaş oturuyorduk. «Cem Çavuş» da, biraz sonra, elini kolunu sallayarak sökün etmişti.

Arkadaşlardan biri takıldı:

— «Cem Çavuş», yirmi beş yaşında bir genç gibisin! öyle dinç, afili yürüyorsun ki...

«Cem Çavuş», önümüzde durmuştu, yumruklarını sıkarak bir aslan gibi gürledi:

— Ne sandınız ya? Ben, tam, otuz iki yaşındayım.

Kahvede oturanlardan biri, kahkaha ile gülmeğe başlamıştı:

— Daha küçüle bilir misin?

«Cem Çavuş» un hiç yoksa, ellisinde olduğu muhakkaktı. Fakat o, kahkaha ile gülene cevap vermedi, gözlerini sıkarak hepimizin yüzüne ayrı ayrı baktı, sinsi sinsi güldü:

— Otuz iki yaşındayım, dediğime şaştınız ya! 'gösterdiğim yaş, bu! nah, mal meydanda!..

Kollarını kavuşturarak bağırdı:

— Bende yalan yok... Doğrusunu söyleyeyim; ben, tam yetmiş iki yaşındayım. Gelgelelim, gösteriyor muyum? Eski toprak, be! Siz, ne diyorsunuz, eski toprak...

Kahvenin iki yan kaldırımı üzerindeki çardağa sarılı, cılız, çürük sarmaşığı tutmuş, sarsıyordu:

— Yirmi beş yaşındaki gençleri, ben, kaç paraya alırım? Hani, şöyle aklıma yelken etmiye göreyim, başa güreşirim be! ama, bu günlerde idmanım yok.

Onun, sarmaşığı tutup sarstığını gören kısa boylu, zayıf, çelimsiz kahveci, azarlar gibi seslendi:

— Cem çavuş! Yirmibeş yaşında bir genç gibisin! Öyle dinç, afili yürüyorsun ki...

Söyleyen Kalbimdir: XVII

TEVFİK TANYOLAÇ

Muhabbet:

— Kalk, diyor. Uyuma, uyuyan kalblerde yaşayamam.

"Hareket„ in kendinden geçer gibi göründüğü ve "sükûn„un hükmettiği sanılan bir zamandı.

Bahçenin yolundayım. Vardım.

Duvarlarla kapının üzerinde uyuyakalmış çiçekleri uyandırmadan girdim.

Ben, o duvarla kapı üzerindeki çiçeklerin babalarını da tanırım.

Onlar, sıcak aylarda aç, susuz yollarını bekleye bekleye sararıp soldulardı..

Tarhların arasında ilerliyorum. Ay, gecenin leylâk kokulu tülünü semanın başına tutturan, sarı çiçeklerle örülmüş tacın en büyük sarı gülü idi.

Gecenin iri gözleri mahmurlaşmıştı.

Yerler, dallar çiy damlalariyle süslü.. Pırıl pırıl, çimenler, elmas başlı zümrüt iğnelere dönmüş. Toprak ve havanın çocuklarında sessiz ve telâşlı bir hazırlık var.

Lâlelerin meşaleleri altında baharın çelengini hazırlayan sihirli sanatkâr görünmiyor. Yaratıcılık kudretini senden alan kalbinin sesini duyuyorum.. görünmiyor, görünmiyor, tıpkı senin gibi.

Senin için:

— O daha uyanmaz, diyorum.

Tekrarlıyorum:

— O daha uyanmaz.

Yeni beyaz kostümü içinde süzülen ağacın yanına sokuldum. O, yeşil bir rop taşırken, yeşil robunun kızıla çaldığı günlerde onun ne kadar iri ve siyah gözleri vardı.

Bir akşam üzeri.. gözlerini toprağa dikmiş, düşünüyordu. Ben de onun bakdığı yere dalmıştım.

O zaman gülerek böyle sormuştun:

— Ne düşünüyorsun?..

Cevap vermiştim. Fakat gözlerim daha güzel söyledilerdi.

Yine gülerek:

— Olmıyacak. Olmıyacak. Senin istediğin hiç olmıyacak.

İşte o sırada, sonbaharın kızıllaştırdığı elbiseleri içinde kumral başını eğen ağacın iri siyah gözleri toprağa damlamıştı. Günler geçti. O, bir adım atmadı. Gözlerini kurban ettiği yerden ayrılmadı. O kadar öldürücü fırtınalar esdi de...

Şimdi, toprak, mukaddes emanetini ipek mahfazalar içinde geri veriyor.

Gözbebeklerine kavuşacak ve seni doya doya seyredecek.

Halbuki ben, seni bir defa görmek için gözden kıymetli ne varsa vereyim.

Rüzgâr ne ona, ne bu bahçenin âlemine, çiğnenmiş memleketlerin acılarını anlatmıyacak. Zincir sesleri buraya varamaz. Ufuklardaki doğuşla batışın, alevlere sarılmış insan sefaleti olduğunu bilmeyecekler. Kırlangıçlar, müstemlekelerin siyah masallarını anlatmıyacaklar. Senin bahçende yalnız sevgi var. Ve buraya hiçbir acı, hiçbir kirli ihtirasın hatırası bile giremez.

Yine sesini duyuyorum:

— Benim en sevdiğim çiçek lâledir. Lâleler, çiçeklerin kalbidir.

Dünyada konuşulan sözler hep böyle olsaydı, ne olurdu.

Niçin seni bu ağaçlar ve çiçekler kadar olsun seyretmiyeceğim?.

Niçin, niçin?.

Sana topraktan, rüzgârdan daha yakınken, göklerden daha uzağım, niçin?.

— Çavuş çek elini...

«Cem Çavuş», kulaklarını, kendi sesinin ahengine okadar kaptırmıştı ki, kahvecinin azarını duymadı; bir teviye anlatıyordu:

— Bendeki el değil, demir pençedir, be! kollarım da, çeliktir, çelik... Tuttuğumu koparırım.

Bazularının «Çelikliğini» göstermek için, elini sarmaşıktan çekmişti:

— Bakın şu bazulara...

Karşısında, hemen üzerine atılacak bir düşman varmış gibi, gözlerini açmış, dişlerini gıcırdatıyordu:

— Ben, adamı yerim be!.. Hani şöyle, artık eksik konuşmaya, iki tarafa çekilecek lâfa değil, yan gözle bakana bile tahammül edemem, yerim. Biri, biraz ağırca bir lâf etsin de, göreyim. Hani, arkadaş nazı da çekemem.

Coşmuştu; tekrar cılız, çürük sarmaşığı kavradı, sarstı:

— Boynunu koparır, atarım. Eş dost değil, babam olsa, gözüm görmez.

Ve bir çekişte, sarmaşığı kökünden çıkarıverdi; bu sarsıntıya çürük çardak ta dayanamadı, aşağıya doğru sarkıverdi. Bunu gören kısa boylu, zayıf, çelimsiz kahveci, hemen koşmuştu; «Cem Çavuş»u yakasından yakaladı:

— Ulan, ben, sana, sarmaşığa dokunma, demedim miydi? Hergele oğlu hergele... itoğlu it...

Kahveci, açmış ağzını, yummuş gözünü, «yakası açıldık, açılmadık» ne kadar küfür biliyorsa, hepsini, bir inci dizisi gibi ardarda sıralayordu. «Artık eksik konuşmaya; iki tarafa çekilecek lâfa değil, yan gözle bakana bile tahammül edemiyen; biraz ağır lâf edenin boynunu koparıp atıverecek olan; arkadaş nazı çekemiyen; babasını bile gözü görmiyen», «Cem Çavuş», ne yapacak! diye, yüreğimiz titreyerek bakıyorduk.

O da inatmış be!.. İlle de 55 diye asılmaz mı?...

«Cem Çavuş», hiç sesini çıkarmıyordu. Kahveci, küfür etmekten yoruldu, ocağının başına döndü. «Cem Çavuş», asıl çıkışan, küfür eden ve yorulan kendisi imiş gibi, bir iskemle alarak oturmuştu:

— Bana, nazı geçtiğini bilir de, böyle şakalaşır işte... Kâfiri severim. Arasıra, böyle cilveler etmeden yapamaz!

Oturduğu yerde gözlerini açarak dişlerini gıcırdatıyordu:

— Hani başkası olsa, yerim alimallah!

ANA

Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından neşrolunan bu mükemmel ve nefis aylık derginin 5inci sayısı 15 Mayısta çıkmıştır. Mutlaka takip ediniz!..

Doktor Rüşen KANADLI — Başhekim Esad DURUSOY — Yazıcınız

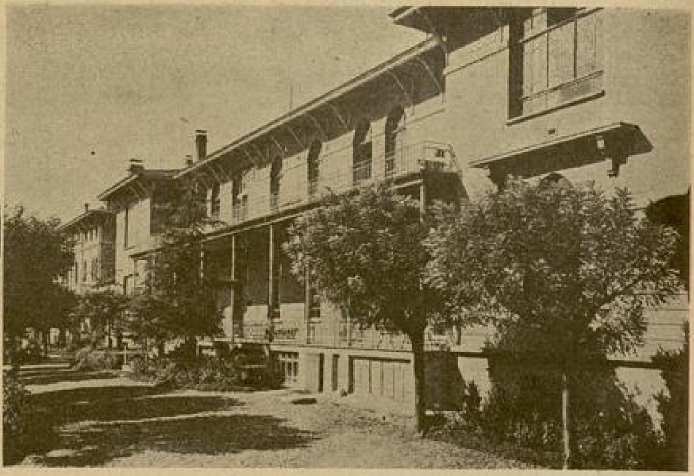

Cerrahpaşa hastanesinin genel görünüşü..

Memleketin Her Bucağına Ün Salan Bir Müessese:

CERRAHPAŞA HASTANESİ

Yazan:
SABİH ALAÇAM

Cerrahpaşa hastanesi başhekimlik odasındayım.

İçeri perişan kıyafetli bir adam girdi. Elinde yeşil bir kâğıt: Fakrihal ilmühaberi. Memleketi Kuruçay, hastalığı verem, işi sütçülük:

Başhekim doktor Esat Durusoy, onu, karantine kâtibine yolladı. Fakat, az s nra tekrar geldi: Boş yatak olmadığı için beklemesi lâzımmış, buna itiraz ediyor. Başhekim doktor Esat Durusoy tatlı bir dille ve vicdan azabının saklanamadığı bir halle, ona, imkânsızlığın zaruretini anlatmağa çalışıyor; ama ne mümkün! Hasta, elindeki yeşil kâğıdı, felâketinin en doğru ve en kat'i şahidi gibi, sallıya sallıya, aştığı mesafeleri söylüyor. Onun bütün sızlanmalarının hülâsası şu:

— Sokakta ölmemi mi istiyorsunuz?

Halbuki buraya ne ümitlerle gelmişti. Sığınmak istediği çatıdan aç midesine sıcak bir çorba, delik deşik ciğerlerine şifalı bir ilâç ve bitik gözlerine, müşfik bir doktor yüzünden teselli bekliyordu. 30 senelik memurluk ve hekimlik hayatının verdiği muztarip bir alışkanlıkla, Tıp Fakültesinin eski poliklinik şefi ve sıhhat direktörlüğü zührevî hastalıklar müfettişi olan ve 10 sene Haseki hastanesinde başhekimlik yaptıktan sonra, şimdi de Cerrahpaşa hastanesinin geniş kadrosunu idare eden doktor Esat Durusoy feylesofane başını salladı: Beklemek müddeti iki, üç güde indirilmişti. Hasta, başhekim ve biz, bu dekorsuz dramın şahitleri, hepmiz memnunduk. Doktor Esat Durusoya:

— Vazifeniz daimî bir ruh heyecan ve ıstırabıyle karşılaştırıyor sizi, dedim.

Güldü:

— Fakat alışıyoruz. Her yeni günün heyecanı evvelkilerini gideriyor. Açıkcası her gün müteheyyicim. Vakıâ, arkadaşlarım beni oldukça şen ve hattâ tasasız telâkki ederler. Bu haleti ruhiye, toleranımın fazlalığından ileri gelir. Esasen, benim için fevkalâde vaka yoktur. Herşeyin olabileceğini düşünür, olmasını bekler ve vukuatı hayretsiz bir gözle seyrederim.

— Sözlerinizde şarkın tevekkül felsefesinin zübdesini değil, fakat tecrübenin pişkin mantığını buluyorum. Bu itibarla vazifeniz, ağırlığına rağmen, sizi yormasa gerek! Yahut, başkalarını düşünmek mecburiyeti, nefsinizi unutturuyor size! Yanılmıyorsam, 300 yataklı bir hastanenin....

— Sözünüzü keseceğim. Vakıâ, kadroda (300) yatak var. Fakat acil vakalar ve tedrisatın icap ettirdiği hastaların yatırılmak mecburiyeti, bu yekûnu (330) a çıkartıyor!

— 330 yatak az bir mikdar değil. Müessesenin, eski bir mazisi olmadığına ve Meşrutiyetten sonra tesis edilmiş bulunduğuna nazaran, kısa bir zamanda, geniş bir inkişaf yaptığı muhakkak. Fakat, demin şahidi olduğumuz vaka, verem servisinin dar geldiği kanaatini vermiyor mu? Hatırladığıma nazaran, hıfzıssıhha kanununun bir maddesi sirayet devresinde bulunan veremlilerin tecridini emretmektedir. Hiç olmazsa sirayeti men ve rahat ölümü temin için, 200 yataklı bir verem hastanesi açılamaz mı?

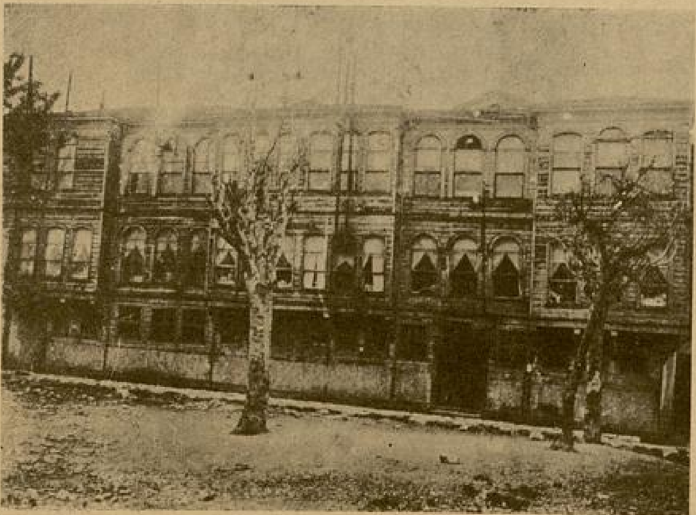

Takiyüddin paşa konağı; Bu binanın Cerrahpaşa hastanesinin nüvesi olduğunu görünce şaşmaz mısınız?.

— Açıldığı takdirde, bugünkü ihtiyacı mümkün olduğu kadar karşılar, kanaatindeyim.

Mutfak ve çamaşırlık için - makinelerin kurulması işinin 939 bütçesine talik edilmiş ibulunmasına rağmen - yapılan yeni binanın ve temelleri atılan göz pavyonunun yanında bir de verem pavyonunun kurulduğunu düşünüyorum. Bu hayal, bir hakikatmış gibi bizi aldatıyor: Âdeta seviniyoruz! Bu sevinçten en fazla hisse alan da hastanenin verem servisi ile meşgul olan doktorlarından Neş'et Şükrü Üner yatak adedinin çoğaltılması sözü, onun mavi gözlerini adeta parlatıyor.

Hastaneyi, sevincimin ve doktor Besim Ruşen Kanadlının rehberliği ile gezmek istedim. Hastanenin büyük ve bakımlı bahçesinden bir hamlede geçtik. Girdiğimiz kapıdaki levhadan bulaşık hastalıklar servisine geldiğimizi ve bir memnuiyetin bizi karşıladığını anladım. Nitekim, burada yatan, mesela menenjitli ve tifolular boks denilen yerlerde tamamen tecrit edilmişler. Umumî helaya bile gitmiyorlar, abdeshaneleri odalarında. Koridorda, ilk vakalara yetişmek için, tıklım tıklım doldurulan servis eczanesi göze çarpıyor.

Doktor Besim Ruşen Kanadlı, titiz bir mürebbi gibi, elimi bir yere sürdürmüyor. Ben de, mümkün olsa, ayaklarım havada, gezeceğim. İşte, bu imkânsızlık yüzünden soluğu âdeta hasret ve iştiyakla dahiliye servisinde aldım. Burası, rehberimin «Havzai memalikil» onun titizlik ölçüsünü bulmak ister gibi evvelâ hamama girdik. Hastanedeki hamamların, evlerimizdeki banyo mahallerinden ve umumî hamamlardan farkı dereceli ve çifte camlı olması. Hasta, evvelâ hamama getirilip temizletiliyor, sonra da yatağa buyurun ediliyor. Mamafih, burası hastalıklar müzesi gibi. Zaruret hasıl olmadıkça, kapı dışarı kaçmak gerek. Bakınız, doktor Besim Ruşen Kanadlının prezantasiyon listesini yazıyorum:

— Bu romatizmalı, bu zatürreeli, bu kalbinden rahatsız, bu böbreklerinden, bunda mide çibanı var. Bunun hastalığı Bürger (ender tesadüf edilirmiş). Bunun akciğeri kelebekli.

Âdeta terliyorum. Bereket versin ki doktor odasına uğradık, orada doktor Galip Sezenin insana manen şifa veren sempatik hallerinin yardımı ile biraz rahat nefes aldım. Burada Negatoskop'un - flimleri aydınlıkta gösterici alet - karşısına geçip flimleri seyre başladık. Çıka çıka karşıma kim çıksa beğenirsiniz? Ömer, uzun boy şampiyonu Ömer. Rehberim anlatıyor:

Başhekim Esad DURUSOY

— Ömerin kafası, Ömerin eli, Ömerin ciğeri (bakınız, 30 × 40 filme sığmadığı için ortası alınabilmiş) Ömerin ayağı (çıplak olarak 40 santim uzunluğunda)....

Doktor Besim Ruşen Kanadlı hayretimi, biraz da meraka çevirmek istemiş olacak ki:

— Size, diyor, eski bir tıp kitabı göstereyim. Bu, Nidainin eseridir ve 1141 tarihlidir. Eserin bazı yerlerini kolaylıkla okuyabiliyoruz: (Yedinci bap - bu bapta tebayii nabzı bildirelim. Nabzın yani nabzı şerayin damarlarının kabzı vasatı hareketinin alâmetidir. Bunun hareketi canın ve cismin sahih alâmetidir....)

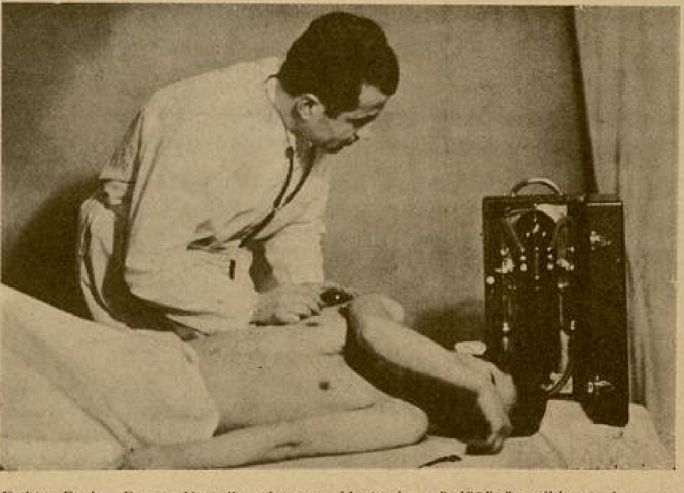

Doktor Besim Ruşen Kanadlı anlatıyor: Hasta bu gördüğünüz gibi yatırılmıştır....

Vasisdaslı ve tel örgülü pencerelerin, muntazam dosya dolaplarının ve duvarlardaki teşrih resimlerinin dekoru içinde başka, bambaşka bir hava teneffüs etmeğe alışıyorum. Bu hava, asansörle gittiğimiz veremliler servisinde daha içli, daha derin bir mana alıyor. Doktor Besim Ruşen Kanadlı, hava verme odasında, pnömotoraks aletini eline alarak, yine anlatıyor:

— Hasta, bu gördüğünüz yatağa yatırılır. Göğsünün, koltuk altına doğru en muvafık yerine iğne sokulur. Bu alet Amerikadan gelmiştir ve....

Doktor devam ediyor. Bu alet, Amerikadan gelmiştir. Fakat muhayyelem Amerikaya gitmek şöyle dursun, odanın duvarlarına bile uzanamıyor. Gözlerim, şimdi boş olan yataktan ayrılamıyor ve az evvel konuştuğumuz bir hastayı hiç unutamıyorum. Doktor demişti ki: «Krizi atlatırsa yaşar! - Ne kadar yaşar? - Bir sene. - Kendisinin bundan haberi var mı? - Hayır, iyi olacağını söyleriz!» Teselli: hasta için tatlı, bizim için acı!

Hastanenin disiplini veremliler servisinde daha kuvvetle hissediliyor. Yemekleri hususî asansörle geliyor, artıklar duvar içindeki geniş borulardan hususî imha yerlerine gidiyor ve saire... Gaye: sirayeti men'i!..

Vakit ilerliyor. Rehberim:

— Daha gezilecek pek çok yer var diyerek beni oradan oraya götürüyor: Asabiye servisine gedik. Burada şu noktayı izah etmek isterim. Herkes asabiye sözünü duyar duymaz delilik zannediyor. Halbuki maksat nöroloji'dir. Asabiye kelimesi ile akliye kelimesini ayırmak lâzım. Meselâ bu serviste yatan hastaların rahatsızlıklarının bir kısmı şunlardır: Gözleri kapanmamak, yüzü uyuşmak, yürüyememek hafıza bozukluğu vesaire... nöroloji servisinde saralılar, meflûçlar, siyatikliler ve nevrastenikler tedavi ediliyor.

Asabiye servisinden ayrıldıktan sonra üstat Bahri İsmet Temizerle karşılaştık. Onun kulak, boğaz, burun servisinde de neler yok, neler! Makattan, meriden, mideden çıkarılan paralardan tutunuz da takma dişlere, anahtarlara, iğnelere varıncaya kadar her şey camekânlar içinde mahfuz. Üstadın muavini bay Salih de tedavi ile meşgul. Hastalardan biri bu sırada üstada bir ilâç hakkında fikrini sordu. Doktor Bahri İsmet Temizer, benim gözlerimi alan aynalı ampullerin karşısında hastanın boğazını muayene ederken:

— Şiringalı kalsiyomu bırakta bu şuruptan iç, diyor. Ben de kazara kalsiyom falan içmemek için hemen soldan geri ettim.

Hedefimiz rontken lâboratuvarı. Şef doktor Tarık Temel, asistanı Hüseyin ve lâboratuvar memuru Muhittin Şuer soluk almadan çalışıyorlar.

Şefin verdiği izahata nazaran, bir ayda asgarî 2000 filim tetkik ediliyor ve 600 hasta muayeneden geçiyormuş. Tıp Fakültesinin naklinden sonra 4 misli artan iş sahası 2 nci, hâtta 3 üncü makineye ihtiyaç

— Arkası 15 inci sayfada —

TAŞA ÇARPAN GÖNÜL

Mükerrem Kâmil SU

Arkadaşım çok güzel bir kızdı. Tam bir esmer güzeli... Çok parlak ve çok siyah bukle bukle saçları, ayni renkte incecik yuvarlak kaşları, iri kara gözleri, ateş gülü kırmızısı gergin dudakları ve biçimli bir vücudu vardı. Kirpikleri çok uzundu. Gözkapakları örtüldüğü zaman gölgesi, açıldığı zaman gözlerinin pırıltısı kalbe iki büyük his veriyordu. Biri bu ilâhi genç kıza ibadeti andırır hislerle bağlı olmak isteğini, diğeri de büyük bir aşkın tatlı çarpıntısını, bütün bir hayat sürecek humma, ihtiras ve heyecanı harekete getiriyordu. Bana, derin bir sevgi ve pek aşırı bir saygı ile bağlı idi. Bir gün günlerdenberi gazetelerde ilân edilen içli bir filmi beraber görmek için kocamın bürosuna uğradık. Naran, Ali Saitle orada tanıştı. Kocamın yakın arkadaşı ile aramızda daima bir gerginlik vardır. Öyle ki konuşmağa başladığımız zaman on dakika geçmeden fena halde bozuşur, en ağır kelimeler, nükteler, imalarla biribirimizi incitir; nihayet kocamın araya girmesi ile tekrar barışmış görünürüz.

Ali Sait güzel bir erkek değildir. Fakat okadar kafalı, okadar ince zekâlı, o kadar zarif bir adamdır ki, kendisi ile konuşmak, ona yakın olmak muhakkak ki insana zevk, saadet ve gurur verir. Ruhu tezatlarla doludur. Hareketleri herkesten başka ve fikirleri insanı şaşırtacak, derinlere düşürecek kadar muğlâktır. Ona, günün birinde «Eğer Oskar Vayld portrede [*] Lort Henriye mösyö Paradoks dememiş olsaydı, size bunu ben söylerdim» demiştim. O gün kabul etmemişti. Fakat bir gün «Peride'nin dediği gibi ben paradoksal bir adamım» demekten kendini alamadı.

Naran'la Ali Sait tanışır tanışmaz ahbap oldular. Onlar konuşurlarken telefonun zili öttü. Terzim, kocama unuttuğum randevumu hatırlatıyor, tuvaletimin iki gece sonraki baloya yetişmesi için bu gün mutlak provaya ihtiyaç olduğunu söylüyordu. Kocam çok iyi huylu bir adamdır. Benim zaman zaman sıtma geçiren sinirlerimin bütün nöbetlerine, haksız kavgalarıma, hırçınlıklarıma, bazan günlerce süren melânkolime, bazan manasız seyahat arzularıma katlanır. Eskilerin dedikleri gibi melâike!... Beni terzime götürmek için dostlarımızdan izin alırken, onları gece yemeğe çağırmağı ve yemekten sonra da şu meşhur filimi beraber seyretmemiz teklifini yapmağı ihmal etmedi.

Kocam gibi dostlarım, arkadaşlarım da benim garip huylarıma alışıktırlar. Biz çıktık. Gece sinemada her zamankinden çok daha fazla neşeli görünen arkadaşıma, Ali Saidi nasıl bulduğunu, büroda yalnız kaldıkları zaman sıkılıp sıkılmadığını sordum. O, gözleri tatlı bir ışıkla parlıyarak:

— Katiyen sıkılmadım, dedi. Bilâkis.. Ali Saidi, çok lüzumundan çok beğendim.

— Kendini ondan koru, o yüreksiz bir adamdır diyecektim, vazgeçtim.

Çok geçmeden ben ardı arası kesilmiyen seyahatlarımdan birine çıktım. Aylardan sonra döndüğüm gün Naranı karşımda buldum. Boynuma atılışında, öpüşlerinde, konuşmasında ve bütün hareketlerinde bir gayri tabiilik vardı. Birşey söylemek istiyor, fakat çekiniyordu. Nihayet renkten renge girerek:

— Sana birşey soracağım, dedi. Fakat kırılmandan korkuyorum. Bunu sormamak daha doğru. Fakat bilemezsin nasıl bir ateş içimi yakıyor.

— Söyle de söndürelim şu ateşi!

Diye bir şaka yapmak istedim. Fakat Naran çok ciddî görünüyordu. İçini çekerek:

— Ali Saidin sana zafı var mı? dedi.

Bunu titreyen bir ses, solan bir yüzle sormamış olsaydı ona kimbilir ne kadar ağır bir karşılık verecektim. Naran ağlıyor, bütün hayatı dudaklarımdan çıkacak söze bağlıymış gibi ürkek bakışlarla yüzüme bakıyordu. Yanına yaklaştım. Ellerini ellerimin içine alarak:

— Hiç buna imkân var mı Naran? dedim. Ben evli bir kadınım. Sonra o, kocamın en çok kıymet verdiği, inandığı bir arkadaşı. Böyle birşeyi nasıl düşünebildin?

— Seyahatının devamınca hep senden konuştuk. Nerde karşılaşsak, nerde buluşsak mevzuumuz sendin. Senin hırçınlığın, hareketlerinin içe dokunan inceliği, yakınlarının üzerinde bıraktığın o kuvvetli, meşhur tesir.. Ne bileyim, seni, yalnız seni konuşuyorduk.

— Demek buluşuyordunuz Naran?

— Hep tesadüfi olarak Peride, inan bana. Şurası da muhakkak ki onu bulacağımı umduğum yerlere gitmiyordum diyemem.

— Sözleşerek buluştunuz mu hiç?

— Kat'iyen.

— Naran, çok acı olmakla beraber sana şunu söyleyeyim ki Ali Sait yuva kuracak bir adam değildir. O, kat'iyen evlenmez.

Naran sarardı, titredi. Sonra zafını hissettirmiş olmaktan duyduğu acı ile sözlerini tevil etmek istedi:

—Evlensin, evlenmesin bu beni alâkadar etmez, dedi. Onu çok beğeniyorum. İyi, son derece temiz ve yüksek ruhlu bir adam olduğuna inanıyorum. O kadar. Sevgi bu değildir ki...

Üstüne varmadım. Belki yıllardır tanıdığı, hislerini, karakterini tamamen bildiği bir arkadaşına karşı duyduğu şüphe için ona kırılmıştım. Bir daha Naranla, Ali Saidi konuşmadık.

Hemen o günlerde Ali Sait bize geldi. Kocam, salonda uzun bir münakaşaya dalmıştı. Biz onunla hava almak için tarasada oturuyorduk. Yıldızlı bir yaz gecesiydi. Rüzgâr deli gönlünün çırpınışlarından usanmış gibi bir köşeye sinmiş, yapraklar ağaçların üstünde soluklarını kesmişlerdi. Bahçedeki havuzun fıskiyesinden dökülen suyun şıpırtısı, gönle dolan bir hissin damla damla süzülüşüne benziyordu. Kayan yıldızlara bakarak içimi çektim. Tabiatın güzelliği bana ağlamak arzusu veriyordu.

Ali Sait karşımda birçok şey söylemek isteyen bir insan şaşkınlığı ile yüzüme bakıyor, biraz içli görünüyordu. Yavaş yavaş konuşmağa başladı.

— Evlenmek istiyorum Peride, büyük bir tereddüt içindeyim!...

İçim sevinçle ürperdi. Naranla evlenecek diye düşündüm. Bunu söylediği zaman muhakkak ki Ali Saidi çok sevecek, artık bir daha onunla çekişmiyecektim. Mesut olacaklar mıydı, bunu kestiremiyordum. Fakat Naranın onu deli gibi sevdiğini seziyor ve onun düşeceği hayal kırıklığından ürküyordum.

O eski gururunu, evlenme aleyhindeki fikirlerini kaybetmiş görünüyordu. Eskiden: «Ben bir yuvaya bağlı kalamam. Bütün hayatımı bir kadına veremem, derdi. Evden çıkar çıkmaz karımı unuturum. Ona dönmek aklıma gelmez. Proğramlı bir hayat yaşamaktan nefret ederim. Hayatıma karışacak kadın öyle olmalı ki, çalışırken, eğlenirken, gezerken daima yanımda olmalı. Bana kendini unutturmamalı. Ben onunla icabında erkek arkadaşımmış gibi her yere girip çıkabilmeliyim. Beni her dakika heyecan içinde yaşatmak için tam manasiyle - bütün zekâsı, inceliği, zarafeti, hisliliği, ihtiras ve heyecanı ile - kadın olmalı.»

Eskiden böyle konuşan Ali Sait şimdi içli bir sesle:

— Size kalbimi açmak istiyorum, diyordu.

— Nihayet sen de sevdin değil mi Ali Sait?

— Zannederim Peride. Nihayet benim de hoyrat gönlüm dize geldi sanıyorum. Seçtiğim kız üzerindeki fikirlerinizi öğrenmek istiyorum. Her zaman biribirini inciten

[*] Doryan Grey'in portresi

iki hırçın arkadaş gibi değil, biribirini çok iyi anlayan iki hakikî dost gibi konuşalım olmaz mı?

— Yaradılışlarınız arasında büyük bir ayrılık olmakla beraber mesut olacağınıza inanıyorum Ali Sait bey, dedim. Çünkü benim kanaatımca zıt hislerin çarpışması, tam bir aşk yolunu açar. Yuvada dümdüzlüğü farketmeğe zaman bulunmaz!

— Vefireyi beğeniyorsunuz demek?

— Ne dediniz? Hangi Vefire?

— Siz kimden baksediyordunuz?

— Lâkin kimden olacak Narandan, diye kekeledim.

O zaman, hayatımın sonuna kadar af etmiyeceğim bir jestle:

— O, yalnız sizin tanıtmış olmanızla gözümde kıymet almıştı, dedi. Zafını hissettiğim zaman derhal uzaklaştım. Çünkü onunla evlenmemin imkânı olamazdı.

Bu hakaretin acısını, sanki kendi hislerime indirilmiş bir tokat gibi benliğimde duyarak yerimden kalktım. Titriyordum. Hayalimde Naranın o güzel kara gözleri muhal bir aşka dökülen yaşlarla sönüyor gibi oldu.

Gece yatakta bu yüzden kocamla bir hayli atıştık. O, arkadaşını müdafaa ediyor:

— Ümit mi verdi? Bir vaidde mi bulundu? Aldattı mı? Verilmiş bir sözü geri mi aldı? Onu ne hakla itham edebiliyorsun? Diye bana çıkışacak oldu.

Kızdığım zaman şüphesiz ki haksızlığımın farkında olamam.

— O hissiz bir makine, diye haykırdım. Şımartılmış ne olacak. Fikirlerine kıymet verilmiş. Kültürü saygı yaratmış. Mevkii göz kamaştırıyor. Ne oldum delisi olmuş!

— Haksızlık ediyorsun. Arkadaşıma karşı daha iyi hisler beslemeni isterdim, dedi.

— Senden de arkadaşından da nefret ediyorum. Bir genç kız kalbinin ıstırabını anlamak için çarpan bir yürek taşımalı. Sizlerinki gibi kurulmuş bir makineyi andıran kan kutuları değil!

Öfkemden ağlamağa başlayınca her zaman olduğu gibi kocam hemen yelkenleri suya indirdi.

Ali Saidi çekiştire çekiştire uykuya daldık.

* * *

Arkadaşım çok güzel bir kızdı. Tam bir esmer güzeli... çok parlak ve çok siyah bukle bukle saçları, aynı renkte incecik yuvarlak kaşları, iri kara gözleri....

Daha sabahleyin haksızlığımın farkında idim. Kocamı işine giderken antreye kadar geçirmekle bunu ona da hissettirdim. Bu işte bir suç varsa o da, Naranın hisli yüreciğinde idi. Karşısındaki adamın duyuş ve düşünüşlerini anlamadan gönlünü ona kaptırmış olması bir tecrübesizlikten başka birşey değildi. Onu görmekten kaçıyordum. Bu evlenme haberini aldığı zaman ne hale geleceğini düşündükçe rahatım kaçıyordu.

Naran, düğünü büyük bir soğukkanlılıkla karşıladı. Ben hasta olduğum için gidemiyecektim. Düğünde bulunmağı o kadar istiyordu ki, yalnız gidemiyeceği için kocamı da yanına kattım.

Cavit sabaha karşı dönünce:

— Naranın hali bu gece içimi parçaladı Peride, dedi. Birşeyi belli etmemek için çok neş'eli görünüyordu. Durmadan dansetti. İçti, bahçeye çıktı. Istırap, ona bambaşka bir mâna vermişti. Birçok genç etrafında pervane gibi dolaşıyordu. Birkaç kere hastalanacağını düşünerek dönelim diyecek oldum. «Ali Saidin elini en son biz sıkalım. Mademki onun en yakın dostusunuz?» diye reddetti. Eve giderken otomobilde gözyaşlarını salıverdi. Çok ağladı. Korkarım ki Ali Saidi unutması pek kolay olmıyacak.

— Ben sana söylemiştim. Naran içli bir kızdır. Bu uğursuz sevgi ona çok pahalıya malolacak gibi geliyor bana..

Gelin ondan güzel mi idi bari?

— Vafireyi tanımıyor musun?

— Tanıyorum ama. Duvaklı, muvaklı hali ile nasıl olmuştu?

— Herhalde Narandan güzel değildi!

— Ali Sait nesine kapılmış onun?

— A yavrucum. Çocuk gibi konuşuyorsun bazan. Aşkta güzellik birinci plânda mı gelir?

— O, erkekler için elbet, dedim.

Yine bir münakaşaya hazırlanıyorduk ki kocam saçlarımı okşayarak bana dostlarımızın tuvaletlerinden, büfeden, müzikten bahsetmeğe başladı.

Bu geceden sonra Naran şiddetli bir soğukalgınlığı neticesi yatağa düştü. Çok geçmeden hastalık zatürreeye çevirdi, ateşler içinde sayıklarken başucunda idim.

— Ah çocuk, zavallı çocuk demek istiyordum. Muztarip olmadığını bildirmek için bu kadar çılgınlığa ne lüzum vardı? Sabahlara kadar dansetmek, sonra karmakarışık içkilerle sarhoş olmak, bahçelerde dolaşmak ölümü çağırmaktan başka nedir?

O, bunları anlayacak bir halde bile olsa söylemek doğru olmazdı ya...

Son gün açılır gibi oldu. Beni tanıdı. İyileşirse herşeyi unutacağını, kalbine yakın birini bulunca evleneceğini söyledi. Sonra sözünden dönerek:

— Hayır, ben ölünceye kadar onun aşkına bağlı kalmak isterim, dedi. Onu tahmin ve tasavvur edemiyeceğin bir şekilde sevmiştim. Ümitsiz sevgilerin ölüme mahkûm olduğunu söylerler. Yalan bu söz...

Sonra parmaklarımın uçlarını birer birer öperek:

— Beni onunla sen tanıştırmıştın. Bir zamanlar senden şüphe ettim. Seni kıskandım Peride. Yanılmışım. Halbuki şimdi senin bakışlarında hep onu görür gibi oluyorum. Ölürsem de bana yanma. Çünkü büyük bir aşkın ne demek olduğunu öğrenmiş olarak öleceğim. O, çok iyi bir adamdır. Benimle evlenmedi diye onu kötüliyecek değiliz elbet. Gönül bu... Kime çarparsa onun olur.

Sonra gözleri süzgünleşti. Şiddetli bir sancı ile yüzü morardı. Ve çok geçmeden bakışları yangınlar yaratan o kadar güzel genç kız ölüverdi.

* * *

Biz birkaç yıl sonra Ali Saidle İstanbulda karşılaştık. Çünkü evlendikten sonra

— Arkası 24 üncü sayfada —

Doğunun Bursası: M A L A T Y A

Yazan: Cahit Ulucenk

Edebî san'atta zarif bir nükte vardır: Teşbih.

İnsan teşbih yaparken, muhakkak yüzde yüz benzetmeli ve bu teşbihin bayağı olmamasına dikkat etmelidir. "Teşbihte hata olmaz„ derler. Fakat istenilen netice elde edilmedikten sonra...

Ben bu başlığı buraya koyduğum zaman, yüzde yüz isabet ettiğime eminim. Malatya yeşillik mi?.. diyeceksiniz. Evet. Ve hem de haddinden fazla. Sulak mı? diyeceksiniz. O da kezalik. Kar yağar mı? diyeceksiniz.. bu sualin cevabı için, Malatyanın ne kadar denizden yüksek olduğunu düşünmek kâfidir. Ne sorarsanız, hepsinin cevabı hazır. Malatya doğunun Bursası..

***

Okuyucularım beni gene Resimli Ay, Yarım Ay'da tanımışlardır. Onlara İzmir ve civarı hakkındaki yazılarımı ilgiyle okutabilmişsem bahtiyarım. Ben herşeyde bitaraf kalmağı tercih ederim. Fakat, bu fikir yanlış anlaşılmasın. Mücadeleden de yılmam.. Bu fikirden maksat İzmirden Malatyaya geldikten sonra Malatyayı Yarım Ay vasıtasiyle okuyuculara tanıttırmaktır. Objektif görmek, net olarak yazmak, iyiye iyi kötüye kötü demek insanlık borcudur. Bugün fena olan birşey yarın tashihle iyi, mükemmel olabilir. Daima fenayı göstermek.. fena yola sapanları ikaz etmek lâzımdır. Ben Malatyayı tanıtırken bitaraf davranabilirsem, üzerime aldığım yükün hafiflediğini duyacağım.

***

Dünkü Malatya:

Şehirde gezdiğime, gördüğüme anladığıma, işittiğime göre gayet bakımsız bir yermiş.. lâğımlar şehrin tam göbeğinden akıyor, tefessüh eden ölü köpek ve kediler sokakların ortalarında yatıp sırıtıyorlarmış. Böyle bir yer gözünüzün önüne getirin. Netice bütün çıplaklığıyla anlaşılır.

Dünkü Malatya derken, dünkü tarihî Malatyadan da bahsetmeği lüzumlu buldum Malatya ismi nereden gelmiştir. Onu araştıralım:

Muhtelif vesika ve rivayetlere göre, en yakın komşumuz olan İranlılar (Aspozan); (Türkmenler) (Mal-atya) ; (Araplar); (Malatya) ; (Yunanlılar) (Berkabe) Enternasyonan müverrihler de (Darkabe) demişlerdir.

Halk arasındaki şehrin banisi için şu rivayetler zamanımıza kadar gelmiştir: Rukbe namında birinin üç tane gayet güzel kızı varmış, bu kızlar zamanına nisbetle açık saçık gezmişler, halka görünmekten çekinmemişlerdir. Bu kızlara abayı yakanlar da bulunmuştur. Fakat ne yazık ki bu kızların genç yaşlarında ölmeleri, onları sevenleri yakmıştır. Onun için medfun oldukları yerin civarında bir şehir tesis etmişler ve onlara böylelikle borçlarını ödeyeceklerini sanmışlardır. Böylece ilk şehir tesis edilmiştir. Yalnız, bugün kızların gömüldüğü yer malûm değildir. (1)

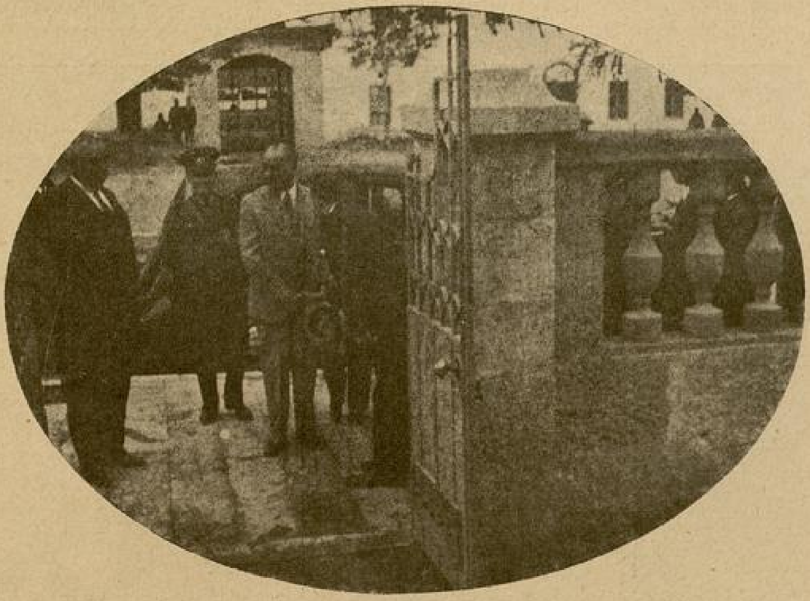

ATATÜRK Malatya Halkevini şereflendiriyo

Yukarda geçen (Berkabe): Mezar, Türbe, kabir manâsına gelir. Eski Malatya şimdiki şehre iki saat mesafede (Atik) şehri denilen iki yüz evli ve 2672 nufuslu köydür. Orada halen mevcut olan cami, mescit, türbe, kale surları, buranın mühim bir şehir olduğuna delâlet eder. 1255 tarihinde Mısırlı Mehmet Ali - paşa - ile harp eden, Nizibden avdet eden Osmanlı ordusu burada kışlamış; fakat şehri baştanbaşa harap etmişlerdir. İkinci Malatyanın kuruluşu için şu rivayet dolaşıyor:

Kablelmilât burada yaşayan (Meletyus) isminde bir kavim kurmuştur. Fakat bunu ispat edecek vesika olmadığından, buna inanmamak daha doğru olur.

Evliya Çelebi seyahatnamesinin yedinci sahifesinde: « Rukbe ismindeki Kayser, Malatyanın havasını beğenip bir kale inşa etmiştir » der. Sonra bu şehir tevsi edilmiştir. Hattâ, Hüseyin Gazinin oğlu Seyit Battal denilen Cağfer Gazi bu şehirde dünyaya gelmiştir.

(1) Bu söylediklerim Evliya Çelebi seyahatnamesinde yazar.

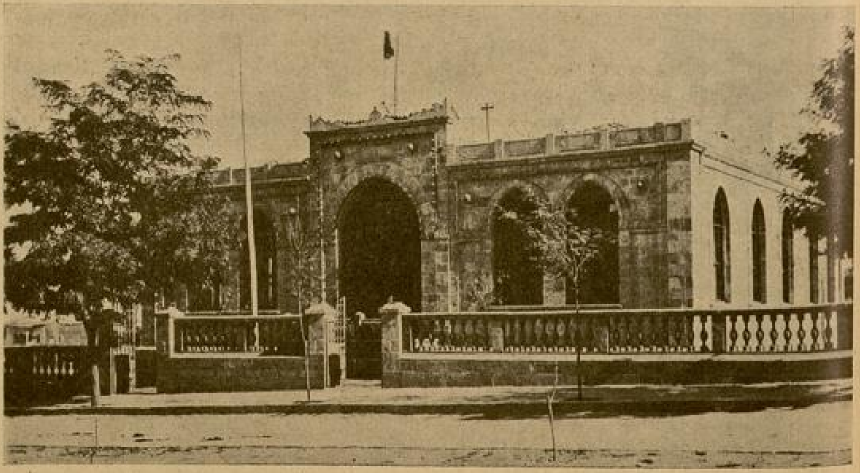

Malatya Halkevi [*]

Bu yazıdaki resimler Malatya Halkevi tarafından neşrolunan (Derme) dergisinden alınmıştır.

Harun Reşit hicretin 240 ında İstanbula giderken Malatyaya uğramış ve burada birçok binalar inşa etmiştir. Nihayet 476 tarihinde burasını Selçukîler almağa muvaffak olmuşlar, Sultan Alâeddin şehri imar ve ihya etmiş, yalnız kaleyi yıkmıştır. Kaleyi ikinci defa inşa eden 583 de Danişment bin Melek Gazidir.

Osmanlı devleti idaresinde bulunan Kürtler, bu tarihte isyan etmişler. O zaman padişah olan ve Bursada oturan Yıldırım Bayazite haber gitmiş, Yıldırım Bayazit Kürtlerin isyanına çok kızmış, 30.000 askerle gelip Malatyayı muhasara ve fethetmiştir.

Bu yazacağım rivayet halen halkın ağzında dolaşır :

«Timurlenk Amasyayı almış, sonra Malatyaya gelmiş, burada kışlamış, şehri askerleri için kurdurmaya karar vermiştir» denir. Tabiîdir ki sonra memleketine dönmüştür. Âsar olarak dünkü Malatyanın bugüne bıraktığı şeyler Camiler ve mescitlerdir. 32 mihraplı 12 cami, 22 mescit vardır. En meşhuru Ulu camidir. Alâeddin Selçukî tarafından yapılmıştır. Dünkü Malatyayı böylece söyledikten sonra (2) bugünkü Malatyayı görelim:

Herhalde dünki Malatyadan kat kat güzeldir. Cumhuriyet hükûmetinin nurlu kolu buralara kadar uzanmıştır. Bu böyle olduğu halde dünün bazı çirkin artıkları sırıtıyor. - Belediye reisinin gözünden kaçmayacağına göre, yurdunu seven bir gazeteci olmam hasebiyle, buraların bir an evvel yapılmasını bir defa daha hatırlatmayı kendim için kudsal bir ödev bilirim. - Son zamanlarda buraya trenin varması adetâ şehirde nurlu inkilâp doğurmuş, yaşayış üzerinde hemen tesirini göstermiştir.

Gençlik teşkilâtı:

Bilhassa önemle kaydedilmeğe değer, Halkevinin birçok kolları vardır.

Halk kolu:

Bu kol halkla düşer kalkar, geceleri Halkevi salonunda konferanslar verir. Halkın istifadesini temin etmeye çalışır.

Musiki kolu:

Bu kol Avrupanın en klâsik, en ağır parçalarını çalmakla oldukça çetin bir çalışma metodu dahilinde hayli muvaffakiyetli bir yol tutmuştur. Bilhassa muvaffak olan gençlerin şefi Salâhattin Bilgündür.

Halkevinin bir de Kütüphane kolu vardır. Bu kol Aylık (Derme) isminde bir mecmua çıkarmaktadır. Bir de umumî Halk kütüphanesi vardır. Şehirde iki haftalık gazete çıkar: (İnal) ve (Firat) isimlerini taşır.

(2) Abdülbaki el yazma Malatya kitabından istifade ettim.

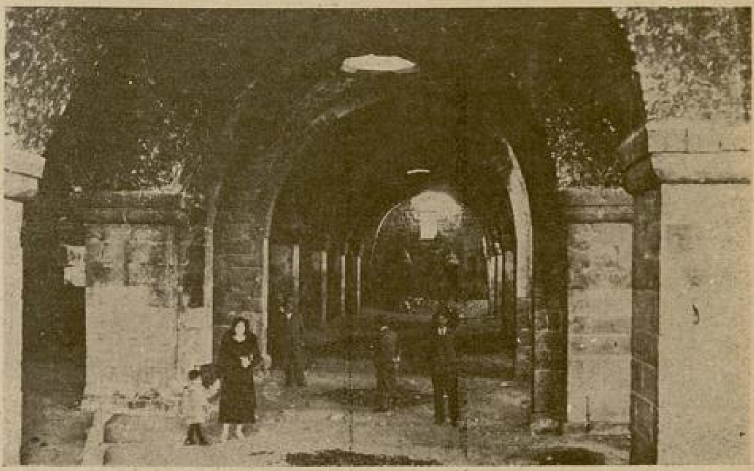

Malatya surları altında hipodromlar

San'at, Endüstri:

Malatya, yeni yapılmış plân mucibince, geniş sokaklara malik olabileceği gibi; istasyon civarında göze çarpan iki nokta mevcuttur. İstasyonun sol cihetindeki sahada -harita üzerinde- gayet geniş

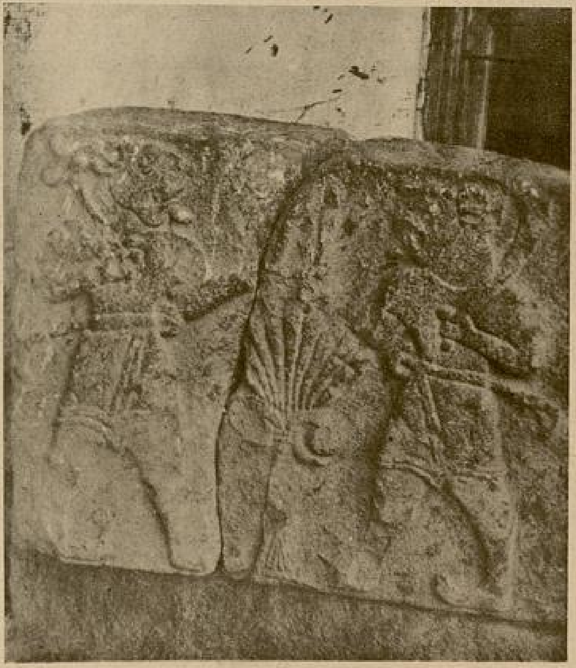

Malatyada bulunan iki kabartma heykel
(Kimlere ait olduğu daha anlaşılmamıştır.)

bir daire teşkil edilmiş ve üzerinde küçük bir tayyare yapılmıştır. Bu da tayyare istasyonuna delâlet etmektedir. İstasyonun arka cihetine futbol sahası kurulacaktır. Ziraat bakanlığının, bu sene tecrübe için ektirdiği pancar müsbet netice verdiği takdirde, bir şeker fabrikası yapılma faaliyetine geçeceği anlaşılmıştır. İstasyon yolunun sağ tarafında müstahdemin ve memurin evleri, ve sol tarafında ise fabrikanın memurin yazıhanesi, tiyatro salonu, sinema binası fabrika ve muhafaza için depoları göze çarpmaktadır.

Tohma nehri civarında gaz kokusu intişar etmekte olduğu rivayeti olunur; araştırmalar neticesinde zengin petrol kuyularına tesadüf ihtimali kuvvetlidir. Ortaköy nahiyesinin (Çelikkan) etrafında altın ve gümüş madenleri göze çarpmakta, yakın köyler ufak mikyasta buldukları madenleri kuyumculara satmakla istifade etmektedirler. Demir madenine gelince: Nafıa bakanlığınca mahallinden alınan nümunelerle demir madeninin kuvvetli damarlarının bulunduğu tahmin edilmektedir. Kömür madenine gelince: Hekimhan kazasına ve civarında yükselen kocaman dağlarda, gayet zengin kömür madenleri bulunduğu, bakanlığın işareti olan Türk bayrağı asılmasiyle belli olmaktadır. Demek ki Malatya birkaç sene sonra en parlak bir şehir olmağa namzettir.

Meyvacılık: Bilhassa kayısılarını tanımıyan yok gibidir.

Kültür alanında Malatyalılar:

İstanbulun günlük gazetelerinden bilhassa üçü ile Yarım Ay, Resimli Ay, Yedigün dergilerinin burada muntazaman okunduğunu maalmemnuniye söyleyebilirim. Bir kıymetli lisesi devardır.

Yarınki Malatya:

Hiç şüphesiz ki.. Cumhuriyet Rejiminin parlak bir yıldızı olmağa namzettir. Yeter ki.. Cumhuriyet idealinin yolunu benimsemiş ve tutmuş olsun.

Şimdi söyleyin:

Doğunun Bursası Malatya demekle haksız mıyım..

Göçen Paytaht

Viyanalı kız masum değildir belki. Fakat güzelliği mâsum ve bâkir bir tip yaşatır.

Yazan: Vedat Ürfi Bengü

Göçen koskoca devletin dünkü merkezi Viyana, Avrupanın en büyük şehri değildi. Fakat muhakkaktır ki en temiz şehriydi. Eşsiz güzellerinden de..

Hâlâ öyledir.

Viyanayı görenler, ona güzel kız adını verenleri hiç te haksız bulmazlar. Işıklar bel-desi Paris'in göz kamaştıran hususiyetlerine mukabil Viyanada, cazibe taşan bir renk hâkimdir. Paris çılgın bir kızdır. Viyana, yüzünün her çizgisi ayrı bir esalet ifade eden bakir bir kıza benzer.

Şehirler için bir rütbe ayrılmış olsaydı, aristokratlığın en yüksek unvanını kaytsız ve şartsız, muhakkak Viyana alırdı.

Baştanbaşa dolaşınız, her köşesinde rastlayacağınız şey bir asalet ifadesidir. Burası ne ise ötesi de odur. Öbür yan ne kadar temizse, bu yan da o derece bakımlıdır. Geniş caddelerinde, muhteşem meydanlarında bir mamurenin şaheserleri, seyredenleri hayran bırakırken halkın terbiyesi ayrı takdir duyguları uyandırır. Parisin iç mahallelerinin murdarlığından bu yerlerde iz yok gibidir. Fransız burada terbiyelidir, öbür mahallede hemen başka bir tip olarak görünebilir. Viyanalı böyle değildir. Her yerde aynı insandır, aynı centilmendir. Viyana opereti, beynelmilel müzik sahasında nasıl ebedî bir şaheser olarak yerleşmişse, Viyanalının centilmenliği de insan tipleri arasında öyle ünlü bir yer almıştır.

Viyana bir mamureler şaheseridir. Bu, söz götürmez.

Viyana tertemizdir. Gören hayran kalır.

Viyana soluk ve donuk değildir. Her yanında bir hareket göze çarpar.

Viyana eğlenmeği sever. Fakat eğlenmesi de kibar bir şekildedir ve cıvık bir dereceye alçalamaz.

Avusturyanın eski şehri bir san'at kaynağıdır. San'atın en büyük eserleri, beynelmilel sahalara buradan armağanlar yollar. Operasındaki müzik, Viyananın orkestracılık muvaffakiyetine en canlı vesikalardan biri değil midir?... Avrupanın büyük sahneleri, her yıl, mutlaka Viyananın birkaç bediâsını ödünç alarak tablôlar yaşatırlar.

Bu kibar âlemde «Aristokrat» lık, belki bugünün nazariyelerine aykırı görünebilecek bir şekilde kabul olunabilir. İmparatorluk göçtükten sonra asilzadegân sınıfı bucalamış, fakat bütün hayatını salonlarda geçiren Viyanalı tipi, centilmenliğini aynı kuvvetle muhafaza edebilmiştir. Onun bir saltanat budalası olduğunu sanmamalıdır. Viyana, körü körüne bir saltanata esir olmaktan tıksinecek kadar kültürlüdür. Saltanatı idame etmek için çalışan birkaç menfaatpereste, bunun içindir ki yardımcı olmaktan her vakit çekinmiştir. O, ruhan asildir, böyle kalmak istemiştir. Salonlarda her vakıt onu, meselâ bir Almandan veya İngilizden çok fazla nazik bir insan olarak dillere geçmiştir.

Viyananın en calibi dikkat tipi kadınıdır. Viyana kızı bütün Avrupada bir şöhret sahibidir. «Pariziyen» kadar sefahat düşkünü olduğu için değil.. «İspanyol» gibi sıcak bir kanın şehvete susamış kaynayışlarını taşıdığı için hiç değil. Avrupanın en mâsum bir güzellik tipinin örneği olduğu için!..

Viyanalı kız mâsum değildir. Fakat güzelliği mâsum ve bakir bir tip yaşatır, öyle görünür. Yerinde neşelenir, kibarca eğlenir, yapmacık denilen iğrençlikten her vakıt uzak kalmak ister. En büyük meziyyeti de hiç şüphesiz budur.

Viyanalı kız, hayatın her sahasında bir varlık göstermek üzere ileri atılmıştır. Ona her yanda rastlarsınız. Hem de mevki sahibidir. Hayatını kazanmak, en büyük zevkidir. Hazıra konmadan ziyade alınterile kazanmayı sever. Hazıra konmayı tercih edenler akaliyettedir, göze görünmez bile!... Viyananın tertemiz muhiti ona hayatın murdarlıklarını tanıtmadığı için, mânevî kuvveti yıpranmamıştır, inkisara uğramamıştır, medenî cesareti tamdır. Koluna kemanını alınca yola çıkmaktan çekinmeyen meselâ Viyanalı Viyonolist bir kadına, bunun içindir ki Yeni Zelanda adalarının herhangi bir şehrinde bir orkestrayı idare ederken çok kolayca rastlıyabilirsiniz. Nefsine olan emniyeti, ona ayrı bir cesaret vermiştir. Sevdanın düşmanı değildir. Kolay sever, tam sever. Kocasına, iyi bir aile kadını olduğu kadar da sadıktır. Neşelidir de. Yuvası içinde ne'şelenmek, hayatın hertürlü bediî zevkini hayat arkadaşı ile beraberce tatmak saadetidir. Fransız kadını gibi:

— Eğleneyim de kocam ister yanımda olmasın, ister yanımda olsun!...

Demez.

Göçen ve çöken paytaht, gönül çok isterdi, Viyananın güzel kızının tertemiz neş'eli ruhundaki asaleti ve Viyananın ezeli centlimen tipini de beraber göçürtmesin!... Dün hayatla mücadele için dünyanın her köşesine yayılan Viyanalı, bugün yurdunun düşüncesile duyduğu ıstırapları dindirmek için kimbilir hangi köşelerde bir teselli ışığı aramağa koşacaktır!...

Ev kadınları!

Taze yemiş mevsiminde reçel ve şurup hazırlamak için kollarınızı sıvayınız!

Ev kadınları!

Taze yemişlerin renginden ve asitlerinden manikürlü tırnaklarınızı korumak isterseniz, ellerinize ince lâstik eldiyen takınız!

Manikür, reçel ve şurup yapmağa mani değildir.

Ev kadınları!

Bütün doktorların birleştikleri hakikat şudur:

Reçel ve şurup en iyi sağlık ve kuvvet ilâcıdır.

Ev kadınları!

Eski kiler ananemizi bugünün şartlarına uyduralım.

Bugünün kileri reçel, şurup ve turşu kileridir.

Ev kadınları!

Biliyor musunuz Türk evlerinin en son modası nedir?

Kavanoz kavanoz reçel, ve şişe şişe şurup dolu kiler sahibi olmak!

Tevekkeli Atalarımız «Kilersiz ev, tatsız yuva» dememişlerdi!

Ev kadınları!

Türkiye, şekeri en ucuz yiyen memleketlerden biri oldu.

Türkiye ayni zamanda çeşitli yemiş memleketidir.

Şeker ve yemişin izdivacından reçel ve şurup doğar.

Taze yemiş mevsimini kaçırmayınız!.

(Ulusal Ekonomi ve Arttırma Kurumu)

TAŞLAR UTANIR

Tevfik A. TANYOLAÇ

Dolaştı kara haber en çılgın bir hız gibi ;
Seven kalpler tutuştu, atlı bir nabız gibi.
Dağlar, taşlar yaparken Bahar adlı düğünü ;
Duyduk biz « Akpınar » ın yasa büründüğünü.
Birdenbire sarsılmış en korkunç sıtmayla yer;
Yuvalara saldırmış görünmez azgın devler,
Binlerce dam serilmiş toprağa yüzükoyun ;
Kurbanların derdile akması durmuş suyun.

Dul analar çekiyor, dayanılmaz acıyı ;
Gömenler çok, nineyi, yavukluyu, bacıyı.
Yıkılan ağıllarda meleşirken kuzular,
Ağlamayı şaşırmış kanatsız yavru kızlar.

Bu sinsi fırtınada uçan yapraktır köyler ;
Dinle Anadolunun!.. ne bekler, neler söyler !.
Haykıran mahşerdir bu, ahret te budur işte !.
El uzat, hissen olsun yara saran bir işte.
Yurdunda yurtsuz kalmaz binlerce çıplak insan !.
Taşlar utanır senden, eğer el uzatmazsan.

Tarihî Hatıralar:

Bir Afet: 1910 Zelzelesi

Abdurrahman Âdil EREN

İstanbulda üç âfete müsadif oldum. Üçünün de içinde bulundum. Bu üç âfet tarih sırasiyle şunlardır:

1 — 1310 zelzelesi
2 — Osman Bankaslı Ermeni baskını
3 — 31 Mart kıyamı

1310 zelzelesi en büyük tahribatını İstanbul şehrinin amudu fıkarisinde icra etti. Edirnekapısından koparak Beyazıtta Kapalıçarşıya geçti. İstanbul surlarını sarstı ve parçaladı. Surun harap ve yıkık yerleri halâ bakidir. Edirnekapısında harabezara dönen yerlerden biri de Süleyman Kanunînin, kızı Mihrimah sultan için yaptırdığı camidir. Cimiin asıl ve esasına halel gelmedi. Fakat medrese odaları yıkıldı. Kapalıçarşıyse bir yığın taş ve toprak haline geldi. Kapalıçarşı birçok zamanlar kapalı kaldıktan ve yüzbin türlü müzakereler olduktan sonra, nihayet Nafia nezaretine tevdi edildi. "Seanvagot„ namında bir Fransız mühendis çarşıyı demirden yapmayı teklif etti. Nafia nezareti kabul etmedi. Çarşıyı hali sabıkı üzere tamir eyledi. Nezarette o zaman Mahmut Celâlettin paşa bulunuyordu.

***

1310 Zelzelesi Rumî Haziranın yirmi sekizinci günü oldu. Gün Salıydı. Alaturka saat beşe yirmi vardı. Tam öğle vaktiydi. seksensekiz basamaklı yazıhanemin merdivenlerini henüz çıkmıştım. Yazıhanemin kapısından girer girmez sarsıntı başladı. Devam ettikçe etti. Birtürlü bitmedi. Yazıhanem halkı ve ziyaretçilerim hep kaçtılar. Seksensekiz basamak mermer merdivenleri koşa koşa indiler. Ziyaretçilerim içinde bir "cüce„ de vardı. Uzun boylu kâtibim "cüce„ yi kucaklıyarak merdivenlerden indirdi. Vali Faik paşanın kardeşi Kâzım Bey de ziyaretçilerim içindeydi:

— Kaçalım kaçalım!.. Diye seslenmesi üzerine hep birden koridora çıktık. Fakat merdiven başına gelince merdivenleri inmek mülâhazama elvermedi. Çünkü seksensekiz basamak merdivene emniyetim yoktu. Önümde açık ve boş bulduğum bir yazıhaneye girdim. Oradan hanın taraçasına çıktım. Sağ tarafımda - o zaman daha yıkılmamış olan Yeni Camiin minaresi -, sol tarafımda yüksek bir han vardı. Her ikisi de beşik gibi sallanıyor ve gûya üzerime geliyorlardı. Birinci taraça bana kâfi gelmedi. Hanın ikinci taraçasına muvassal olan demir asma merdiveni de tırmanmağa başladım. Fakat ancak yarısına kadar tırmanabildim. Gördüğüm manzara bana bütün bütün dehşet verdi. Ancak rüiyetim Edirnekapısından, Çamlıcaya kadar varıyordu. Edirnekapısı semti, Kapalıçarşı, Haydarpaşa toza dumana garkolmuştu. Zelzele devam ettikçe İstanbul yanıyor, topraktan tozdan başka birşey görülmüyordu. Handa benden başka bir fert kalmadı. Zelzelenin nekadar sürdüğünü bilmiyorum. Ancak zelzele durunca ben de tırmandığım asma merdivenden hanın birinci taraçasına indim. Boş yazıhaneyi geçerek seksensekiz basamak merdiveni ayakladım. Handan çıkıp hemen Cihangirdeki evime gitmeğe doğruldum. Fakat ayaklarım bir türlü gitmiyor, gitmek istemiyordu. Çünkü evimde bir felâketin bana intizar ettiğine kaildim. Yolda ayak sürüyordum. Yolumu kasten sapıtıyordum. Meselâ Çatmamescitte bekârlıkta yattığım bir eve uğradım. Sağ ve salim olduklarına kanaat getirince biraz ümitvar olmağa başladım. Fakat Tepebaşına çıkınca Doğruyoldan (İstiklâl Caddesi) geçerken bütün bina korkuluklarının, kiremitlerinin caddelere döküldüğünü, geçmek yürümek mümkün olmadığını görüyordum. Cihangirdeki ikametgâhım bir dağın tepesindeydi. Evim yerinden oynasa, çoçuklarım soluğu Salıpazarı denizinde almak lâzımgelirdi. Korka korka ikametgâhıma gittim. Evimi yerinde, ayalimi içinde görünce müsterih oldum. Evimde sekiz gün helecan içinde geçirdik. Bir yere çıkamadık. Sık sık yer sallanıyor, helecan veriyordu.

***

1310 da bütün "memaliki Osmaniye„ de tek bir rasathane vardı. Binası Beyoğlunda Tünel civarındaydı. Şimdiki Degujis binasının yerindeydi. En üst katta büyük bir salon, bu salonun ortasında vasat kıtada bir teleskop bulunuyordu. Rasathane memuru Kumbari (Coumbari) efendiydi. O zaman "memaliki Osmaniye„ de hiçbir sismoğraf âleti yoktu.

Kumbari efendi bir Rumdu. Sarıklı, cübbeli Fatin hoca meşrutiyetten sonra rasathanesini Çengelköyünde ve İcadiye tepesinde kurdu ve meşrutiyet hükûmeti ona birçok yazılardan çizilerden sonra bir "Sismographe„ âleti getirtebildi.

***

1310 zelzelesinde İstanbulda nufusça zayiat olmadı. Yalnız garip bir vaka oldu:

Kapalıçarşıdan herkes fırlamış, kaçmış olduğu halde; çarşının bekçilerinden biri - Salâhattin efendi - kaçamadı. Çarşıda mahsur kaldı. Zaten bekçiler geceyi çarşıda geçirirler. Salâhattin efendi de geceyi öylece geçirdi. Gün doğunca yıkılmamış, kubbeleri sağlam kalmış hanlardan birinin üstüne çıktı. Salâhattin efendiyi, Babıseraskerideki yangın kulesinin bekçileri gördüler. Zabıtaya, Şehremanetine haber verdiler. İmdatçılar koştu. Çarşının yorgancılara muvassal olan kapılarından birini ankazından tahliye ettiler. Salâhattin efendiyi kurtardılar. Salâhattin efendi zelzeleden sonra birçok seneler yaşadı. Mütarekeden sonra öldü.

Yukarıda, Tünel hanının merdivenlerine itimadım olmadığını söylemiştim. Bu itimatsızlık neden geliyordu?

Galatanın Tünel hanı o zaman yeni yapılmış bir binaydı. Yapan kalfa yeni bir hüner göstermiş, mermer basamakları yalnız bir tarafından duvarın içine gömmüştü. Diğer tarafsa açıkta kalmıştı. Benim açıkta duran merdivene itimadım yoktu. Zelzele, taşları kıracak, merdivenden inenler mermer basamakları altında kalıp ezilecekler korkusundaydım. Halbuki koca zelzelede koca Tünel hanına hiç birşey olmadı. Tünel hanının en alt kat merdiven başı sıvası müstesna olmak üzere bir kılına bile halel gelmemişti. Benim çektiğim heyecan ve helecan boşa gitmişti. Fakat heyecan ve helecana mukabil bir manzara gördüm ki, görmek kimseye nasip olmamıştır. O da İstanbul yarımadasının zelzele ısrasında arzettiği manzaraydı. O manzarayı ancak köşk bekçileri görebilmişlerdi.

Istıranca Eteklerinde

Yazan: *Mükerrem Kâmil Su*

Masalarda başbaşa konuşmalar.

Açılan kapılara bekleyiş dolu bakışlarla dalan misafirler, nihayet çılgın bir el şakırtısı... Kollarını, boynunu, göğsünü saran yumuşak beyaz ipeğin kıvrımları arasında, başından yerlere kadar dökülen tül duvağını sürüye sürüye genç gelin, kocasının kolunda ilerliyor.

Yaman, tam bir erkek güzeli.

Geniş omuzlu, yüksek boylu, düz kumral saçlı ve bal rengi gözlü, tatlı, uyanık, bakışlı bir genç.. Kolunda sarışın başı ancak omuzuna kadar yetişebilen küçük gelini derin bir saadet ve gurur içinde taşıyor.

Alkış sesi hâlâ dinmedi.

Duvarlara, binlerce mumluk elektrik ışıkları altında pırıl pırıl yanan tavanlara çarpan bu seste büyük, engin bir saadetin ve zabtedilmez yüksek bir heyecanın akisleri var sanki..

Fuadın yüzü bu gece her zamankinden daha solgun. Yakından bakılsa gözbebeklerinde taşıp sinen gözyaşları hemen görülecek.

Dünyada biricik sevgisi, neşesi, sesi, varlığı ile oyalandığı küçük sevgili gitti artık!

Ne kadar istese, ne kadar zorlasa Özden, eski Özden olmaktan kalmıştır. Artık aralarında daima bir başkası, bir Yaman bulunacak.. ve genç kız yeni sevgilere, taze emel ve heyecanlara akıp gidecek. Bu, tabiat ve hayat kanunu... durdurulamaz, değişemez..

Biraz ötede "mesut olunuz„ seslerini duymamak için ruhunu bir başka şeye vermeğe çalışan Berrin, kalbinin dayanamıyacağı keskin bir acının elinde kıvranmaktadır. Kumral delikanlının kollarında dönen, uzun beyaz eteği ile beraber duvağı, temiz, cilâlı parkelerin üstünde köpüklenen bu küçük gelin; onun derin yarasının kabuğunu kaldırmış; içini kanatmıştır. Ha-

№: 19

yalinde yeni üniformaları içinde dimdik duran esmer bir adam, genç bir zabit, kumral saçlı küçük bir kızı göğsüne basmakta "senden başka sevgim, dayanağım ve düşündüğüm olmıyacak„ diye ant içmektedir.

Yalan, ne yalan bu...

Hiç, göğsün altında bir kan kutusundan, yumruk kadar etten başka birşey olmıyan kalp sevmeyi, bağlanmayı bilir mi?

Sevgi ve heyecan biran içindir. Sevginin ne gelmişi vardır, ne de geleceği olacaktır. Sevgi yaşandığı dakikanın malıdır. Ve ondan sonra elde avuçta kalacak şey; bütün bir hayata malolan büyük ve ebedî bir yalan tortusundan başka birşey değildir.

Ölünceye kadar sana bağlı kalacağım, senden başka sevgim olmayacak diyen erkeği vurmalı.. bu sözleri dinlerken inanan, bu sözlerin yürekten kopma, güvenilir birşey olduğuna bel bağlayan kadınları da yaşatmamalı.

Çünkü aldatmak kadar aldanmak da suçtur.

Affedilir mi hiç ?!..

Berrin bu hırpalayıcı, cemiyetin düzenini allak bullak edecek duyguların çenberinde bunalmış, kıvranırken omuz başında tatlı bir sesin kımıldanışını duydu:

— Niçin bu kadar mahzunsunuz bayan Berrin, sıkıldınız mı?

— Sıkılmadım bay Fuat. Size söylemiştim, ben kalabalığa gelemiyorum. Sinirlerimin dayanığı yok böyle şeylere.

Fuat, sesini çıkarmadan uzun uzun yüzüne baktı:

— Biraz balkona çıkalım ister misiniz?

— Yürüyelim.

Ve orada, gecenin koyu lâciverdine gömülen genç kadın istedi ki, bir daha uyanmamak üzere uzun bir uykuya dalsın. Öyle bir uykuya ki.. en küçük fırsatta başını kaldıran bu çöreklenmiş yılan hikâyesinin; bu geçmiş hatıralarının ses verişini bir daha hiç, ama hiç duymasın...

— Bu gece üzüldünüz, yoruldunuz bayan Berrin. Fakat Özdenin bir parçacık şefkata ne derecelerde muhtaç olduğunu bir bilseniz..

Genç kadın anlayan ve acıyan bir bakışla Fuadın yüzüne baktı.

— Bizi tanımıyorsunuz, sizin için nihayet birkaç günlük iki yolcudan başka birşey değiliz. Fakat neden bilmem, ikimiz de size karşı sonsuz bir yakınlık duyduk. Sanki, yıllarca beraber gezip dolaşmış insanlarmışız gibi yadırgamadan sizi.. bu pek temiz duygudan kuvvet alarak biraz açılacağım size.. nasıl olsa misafirler eğleniyorlar. Hayatlarında pürüz olmayan, gönüllerinde gizli düğüm saklamıyanlar için zaten eğlenmemenin imkânı var mı?

Berrin yumuşak bir sesle:

— Siz de eğlenebilirsiniz ve eğlenmelisiniz bay Fuat, dedi. Bu gece, sizin pek müstesna bir saadet geceniz.. yıllarca uğurunda çırpındığınız, emek verdiğiniz, kızınız gibi sevdiğiniz kardeşinizin en güzel gecesi.. görmediniz mi o nekadar şen, nekadar mesut bu gece.. sevginin, çocuk denecek yaşta miniminî bir kızı bu kadar harikulâde bir şekle ulaştırdığını, böyle olgun bir hale getirdiğini diyebilirim ki hayatımda pek az gördüm.

— Özden seviyor, yeni ufuklara doğru kanatlanıyor ve önünde açılan hayat onun için o kadar renkli, o kadar göz alıcı ki, arkada bıraktıklarının sızısını duyamıyor, bayan Berrin. Fakat benim için pek acı olmakla beraber böyle olması çok daha iyi, çok daha iyi..

Fuadın gözlerinde bir damla yaş titrer gibi oldu.

Berrin tatlı ve pek yavaş bir sesle:

— Sevdiklerimizin bütün ve katıksız bir şekilde mesut olmalarını istemeli ve buna kendi ıstıraplarımız hattâ hayatımız bahasına olsa çalışmalıyız bay Fuat.

— Ne iyi söylüyorsunuz. Ne içli bir kadınsınız. Ve ben size açılırken ne kadar ferahlık duyuyorum bilseniz.. bana öyle geliyor ki, sizi tanımadan önce Özdeni evlendirmiş, onu biraz da kaybetmek demek olan bu geceyi yalnız başıma yaşamış olsaydım, çok daha feci duyguların pençesinde bocalıyacaktım.

— Niçin kaybetmiş olacaksınız kardeşinizi? Sevgi denen kuvvette öyle gizli şeyler saklıdır ki, içyüzünü anlayabilmek için o uğurda her mihnete katlanmalı. Özden gidecek. Uzaklaştığı zaman dünyayı boşalmış sanacaksınız. Muhakkak ki, önce çok ıstırap çekeceksiniz. Fakat ondan mektuplar, resimler, yeni yeni haberler gelmeğe başladıkça avunacak, sükûn bulacak, beklemeğe, özlemeğe, hasret çekmeğe alışacaksınız.

Biz de öyleydik eskiden.. çok sevgili bir ablam vardı.. öyle sanıyorum ki, yıllar arkasında kalan bir düğün gecesinde o da, böyle sizin gibi ayni hislerle sararmış, solmuş, sonra kadere boyun eğmişti.

— Nihayet, işte bulduk Yaman..

Balkonun kapısından gelen taze, canlı, saadeti hiç tanımıyanlara bile onu bir anda sunacak tatlı bir ses konuşmalarını kesti.

— Doğrusunu söyliyeyim mi size bayan Berrin? Sıkıldınız, kaçtınız, ağabeyim de sizi yalnız bırakmamak için Taksime kadar beraber gitti sandım.

Berrin: — Hiç öyle şey olur mu? diye gülümsedi.

Yaman: — Özden, bütün masalara ayrı ayrı uğradı. Sizi bulmasaydık muhakkak ki, ikimiz de çok üzülecektik, diye Özdenin merakını anlatmağa çalıştı.

Hep beraber salona, oradan büfeye geçtiler. Özdenle Yamanın büyük sadetleri şerefine karşılıklı birer kadeh şampanya içtiler. Caz "Bırakınız seveyim sizi" tangosuna başladı.

Yaman gülümseyerek müsaade istedikten sonra sarışın gelinin önünde eğildi. Bakışları biribirinin gözbebeklerinde kıvılcımlanarak, elleri biribirinin avucunda titreyerek, göğüslerinin altında genç, kudretli bir aşkın vuruşu ile ürpererek dans salonuna geçtiler.

İkisi de arkalarından anlıyan ve dost ışıkları ile parlayan bakışlarla onları uğurladılar.

— Onu, böyle şen ve mes'ut görmek için yıllarca nasıl didindim, bilemezsiniz Bayan Berrin. Yavaş yavaş geniş palmiyelerin yabancı gözlerden uzaklaştırdığı bir köşeye çekildiler.

İçkiye alışık olmadığı için Berrinin başı dönmeğe başladı Bunu genç adamın anlamasını istemiyordu. Bir koltuğa gömüldü.

— Kızınız gibi sevdiğiniz kardeşinizin en güzel gecesi.. görmediniz mi o nekadar şen, nekadar mesut bu gece....

Tekrar konuşmağa başladılar:

— Hayatımızda esen feci bir fırtına, bizim en körpe emellerimizi, en taze heyecanlarımızı kasıp kavurmuştu Bayan Berrin. Evli barklı, çoluğa cocuğa karışmış, temkinli bir erkeğin baştan çıkması ne demektir bilir misiniz?

— Bilmez olur muyum Bay Fuat? Muhitimizde görülen örnekler okadar çok ki!

Berrin böyle söyledi. Fakat içinden geçen şey bu değildi. "Nasıl bilmem diye haykıracaktı. Ben de böyle, kalbsiz bir adamın paçavra gibi sokaklara bıraktığı bir kadınım."

Fuat dolgun bir sesle anlatıyordu:

— Ne iyi, ne temiz bir yuvamız vardı. Babam iyi bir iş sahibi idi. Annemi de çılgın gibi severdi. Ben on üç yaşıma gelinceye kadar hayatımız pürüzsüz ve bulutsuz geçmişti. Fakat Özden doğduktan biraz sonra birgün o, delişmen bir bar kızına tutularak annemi de, bizi de bırakıp kaçtı, gitti.

Bilseniz, bu vuruş anneme ne kadar dokundu. Günlerce, aylarca yemeden içmeden kesildi. Bir bar kızına feda edilmek, on beş yıllık temiz, lekesiz bir yaşayıştan sonra iki elinde iki yavrusu ile bırakılmak, bu içli ve faziletli kadına nihayetsiz bir acı verdi. Çıldırmaktan, verem olup köşelerde inlemekten korkuyordu.

Ben henüz orta okul çocuğu idim. Zavallı annem, yapmadığı şeyleri yaptı, çalıştı, çabaladı. Kabataşı bitirdiğim zaman iyice kuvvetten düşmüştü. Artık hem dışarıda iş bulmuş, hem de Hukuka devama başlamıştım.

Annem günden güne eriyor; yataktan çıkamıyordu. Bütün korkusu, Özdeni vakitsiz bırakıp gitmekten geliyordu. Ben nasıl olsa hayatımı kurtarmıştım. Fakat o, henüz küçüktü. Hem de kız çocuğu idi. Annem, her kadının günün birinde kendi akıbetine uğrayacağını zannederek geçmez, değişmez bir vehme kapılmıştı.

Günün birinde Napoliden bir mektup aldık. Annemin uzak akrabalarından biri ölmüş, bütün servetini de bize bırakmıştı. Hiç beklenilmeyen bir zamanda, yorulmadan, düşünmeden, böyle birdenbire zengin olmuştuk.

Bu para öyle bir zamanda imdadımıza yetişmişti ki.. artık anneme ilâç parasını bile bulamamağa başlamıştım. Bu haber, onu tam bir gece nihayetsiz bir sevinç içinde yaşattı. Sanki iyi olmuştu. Yatağında oturdu. Özdeni okşadı. Biraz süt içti. Ve benimle uzun uzun konuştu. Benim tahsilimi ilerletmemi, kardeşimi çok iyi yetiştirmemi istiyordu. "Ne zenginliğe, ne gençliğe güvenin çocuğum, diyordu. Bütün bunlar bir gün yokolmağa mahkûm şeylerdirler.

çalışın. Hayatınızı kazanın. Kimseye muhtaç olmadan yaşamak kadar dürüst, temiz ve katıksız saadet bulunmaz..„

Nihayet ölümünden beş dakika önce...

Ne olursa olsun bir yuvanın yıkılmasına fırsat vermiyeceğime, Özdene baba olacağıma ve başkasına bağlı kadınlara göz ucu ile bile bakmıyacağıma yemin ettirerek öldü.

Anlıyorsunuz ya bayan Berrin, biz iki kardeş, çok ıstırap çekmiş iki yürek taşıyoruz. Açlığın, hastalığın, ölümün, soğuğun ve hertürlü yokluğun ne demek olduğunu pek küçük yaşlarda öğrendik.

Özden, tatlı bir yuva saadeti tanımamış bir çocuktur. Baba bilmez, annesinin hayali bile silinmiştir gözlerinden..

Şimdi, onun niçin böyle sokulgan olduğunu, düğüne gelmeniz için size bu kadar ısrar etmesinin manasını anladınız değil mi?

Berrin tuhaf bir tesadüfün önüne çıkardığı genç adamdan, - pek aşırı benzerlikle - kendi hayatının romanını dinliyor sandı.

İki kardeşin yekdiğerine olan sarsılmaz bağlılıklarını ve dost hislerle kendilerine el uzatanlara candan yaklaştıklarını anladı. Solgun yüzlü genç adama elini uzatarak:

— Sizi istediğinizden daha çok anladım bay Fuat, dedi. Bir yuvada boynu bükük iki çocuğun kalması ne demektir, bunu ben de yakınlarımda görmüş, tanımış bir insanım! Şimdiden sonra Özdeni daha çok seveceğim.

“Sarışın olduğu halde zaten elimde olmadan sevmiştim„ diyecekti, vazgeçti. Karşısında kendisinin de söylediği gibi gündelik bir yolcudan başka birşey olmıyan bu yabancı erkeğe, yaşayışının içyüzünü açmağa lüzum var mıydı?

Gece pek şen geçiyordu.

Zengin bir büfe,

İyi bir müzik,

Anlaşmış, seçilmiş samimî bir dost halkası.

Ve nihayet siyahlı erkeğin kolunda masadan masaya kelebek gibi konan küçük gelin.. herşey güzel ve temiz.

Eğlenmesini, gülmesini bilen seçkin insanlar arasında saatlar sel olup gidiyor.

Bayan Berrinin birçok tanıdığı var. Arasıra masasına geliyorlar ve genç kadını zorla kendi masalarına götürüyorlar.

Böyle toplantılarda ilk defa görünmüş olması, belli olur bir hayret uyandırmaktadır. Hattâ maili genç kadın sitem etmekten kendini alamıyor:

— Okadar rica ettiğim halde benim düğünümde bulunmamıştınız, Bayan Berrin..

— Biliyorsunuz yavrum. Ben iş güç sahibi bir kadınım. Gündüz okadar yoruluyorum ki, gece deliksiz bir uykudan başka birşeye pek yanaşmak mümkün olmuyor.

Bunları söyledikten sonra kalbi derinden derine sızlıyor.

Onu, geceleri sabahlara kadar evinin bir odasına kapayan kuvvet ne yorgunluk, ne uyku, ne de tenbelliktir. O hayattan, insanlardan, herşeyden ürktüğü içindir ki, onlardan uzak kalıyor. Aralarına sokulmak, bir kere daha yaralanmağa, kırılmağa, incinmiye fırsat vermek, niçin?

Berrin, Cevadın bıraktığı nihayetsiz boşluk ve örtülmez, unutulmaz hiyanet dalgası içinde sadece unutmak ve unutulmak istiyor.

O, günden güne dalga yapan şöhretinden de memnun değil.

Çocuklarını yetiştirmek, aç kalmamak için atıldığı hayat yolunda talihi gülmüş; iyi bir yer yapmış, muvaffak olmuştur. Şimdi kazancı, yaşayışı, çocuklarının herşeyi yolundadır. Fakat genç kadında boş kalan, sızı veren birşey var ki.. onun mahiyetini henüz kavramış değildir.

Sabaha karşı Özdeni kucaklayıp, Fuatla Yamanın ellerini sıktıktan sonra bu ışıklı salonu arkada bırakınca derin bir yükten sıyrılmış gibi oldu

Seremoni ne ağır şeydi onun için..

Konuşmak, sırasında gülmek, nükteleri kavramak ve nihayet ikramlara, yakınlıklara nezaketle karşılık göstermek lâzımdı.

Özdenin düğün gecesi, genç kadının sinirlerini çiğnedi, ezdi, yordu. Fakat soyunup ta yatağına girince Fuadın, gözbebeklerine takılan siyah gözleri anşılmaz bir dinlenme verdi içine..

Onların hayatı ile kendi hayatı arasında ne garip bir benzerlik vardı.

Fuatla Özden,

Birsenle Tunga..

Onların hayat yükünü kaldıramıyan anneleri, genç yaşta gözlerini yummuş, en sevdiği iki şeyi arkada bırakıp gitmişti. Halbuki kendisi, kaç kere ölümü istediği, beklediği ve hattâ hazırlamağa yeltendiği halde, iki kuvvet önünde sendelemiş; tekrar metin olmağa karar vermişti.

Özdenin hayatında Fuat gibi bir erkek vardı. Fuat o ruhta bir adamdı ki, sevdiği, bağlandığı bir insanın betbaht olması mümkün değildir. Halbuki Birsenin elinden tutacak, yetiştirecek kendisinden başka kimi vardı.

Tunga, babasının hiyaneti sıralarında daha kundakta mini mini bir bebekti. Adına aşk diyemiyeceği meş'um bir iptilânın elinde aile bağlarını koparan, yıllarca sevdiği kadını bir anda kalbinden, gözlerinden silen.. ve nihayet iki yavrusunu; canının, kanının eseri iki masum çocuğu hayatta çalışmak için yetiştirilmemiş bir ev kadınının omuzlarına bırakıp giden o adam, kendisine büyük bir ders de vermişti.

Ne olursa olsun bir annenin çocuklarına kıyamıyacağını; gençliğini, güzelliğini, hattâ gururunu, her şeyini onlar uğurunda harcıyarak cemiyete karşı temiz bir yüzle çıkacağını isbat edecekti.

O çocuklarını, bir çamur lekesini fırçalamak için sarfedilen bir zamandan daha kısa bir anda fırlatıp atmıştı.

O sarışın kadın, yüz ve vücut güzelliğinden, bir yığın et, birkaç avuç kan ve alev kamçıları gibi şahlanan sinirlerinden başka birşeyi olmıyan bir kadın; yıllarca orduda ve yuvada dürüstlüğü ile örnek olan faziletli bir adamı nasıl da bir kukla gibi ellerinde evirmiş, çevirmiş.. ve bu fırıldağın kanatlarına üç temiz kalbi de takarak dilediği gibi ezmiş, hırpalamıştı. Cevadın hayatından uzaklaştıktan sonra yürünecek birkaç yol kalıyordu.

Bu yolun birincisi, en çok düşünüleni, sevilen ve istenileni ölümün kurtarıcı yoluydu. Berrin dostlarına, yakın ve uzak akrabalarına, nihayet cemiyete karşı bu aldanılış hikâyesi ile küçük düştüğünü o kadar kuvvetle hissediyordu ki.. bir yığın taze toprağın altında unutulmak için tek çare olarak ölümü düşünüyor ve istiyordu.

Ölüm, ne güzel şeydi o zamanlar Berrin için...

Gözlerini örter, hep ve yalnız bunu düşünürdü. İnce bir tabut, siyah kurdelâlar ve sadece siyah güllerle sarılmış bir tabut.. salına salına son yuvasına bu kadar genç yaşta gitmek ne güzel şeydi onun için...

Üstüme o kadar çok toprak yığsınlar ki diyecekti; dünya sesleri, dünya ihtirasları ve dünyanın çılgın hevesleri ruhuma erişemesin..

Fakat genç kadını, bu kadar sarıldığı hayalden sıyırıp alan ya Birsenin yaşlı gözleri, ya da Tunganın minik dudaklarını büke büke “annecim„ deyişi olurdu.

Onları, hiyanet babalarının başına fırlatıp atarak onbeş yaşında bir çocukken atıldığı evlilik hayatının öcünü almak; değişen talihinin yollarında başı boş bir rüzgâr gibi yürümek ve ne yapıp yapıp tekrar mes'ut olmak..

Berrin, bunu düşünür düşünmez sarsılmış, böyle bir şeyi hayalen yaşamanın, düşünmenin bile yüz kızartıcı bir günah olacağını hemen hisetmişti.

(Arkası var)

Dahiliye pavyonunun yandan görünüşü

Memleketin Her Bucağına Ün Salan Bir Müessese:

CERRAHPAŞA HASTANESİ

— Başı 5 inci sayfada —

gösterdiği halde tek makine ile bütün servisi idare etmek kolay değil. Üstelik her hasta içinde ayrı bir dosya tertip ediliyor. Dahiliye, hariciye ve diğer servislerden gönderilen hastaların boyuna filimi alına dursun, bir yandan da şef doktor Tarık Temel, muamma halleder gibi, filimlere bakıp bakıp müşahede raporu yazdırıyor. Allah ona sabır ve hastalara şifa versin.

Bu hayır duayı yaptıktan sonra Tıp Fakültesi talebesinin ders okuduğu Amfi kısmını gördük, teşrihi marazi müzesine geldik. Duvarlar meselâ meme, karaciğer, böbrek, kalp, barsak uru, rahim ve bir Haremağası havsalası ile dolu. Teşrihi marazî mütehassısı profesör Bay Lütfünün yardımcısı Bay Salik Kabakçının eliyle yapılan müstahzarları seyrettik, ufak bir otopsi ameliyesine şahit olduk. Burada konuştuklarımız hemen hemen şunlar: % 20 formalinli mayi, akciğerden kesilen bir parça, ilâçlanmak, tekrar ilâçlanmak, blok yapmak, teşhis koymak, ait olduğu servis.

Buradan röntken ve fizik tedaviler dairesine geldik. Şef Doktor Orhan Remzi Kazancıgil kısa mevceli elektrik tedavisiyle meşgul. Diyor ki:

— Soyunmadan, hiç birşeye temas etmeden, rahat rahat oturarak vücudun herhangi bir yerinin hararetini - birkaç santimetre de nufuz etmek şartıyla - 39,39-5 dereceye çıkartıyoruz. Bu aletle ciğer apseleri, vücudda toplanan irinler, alın ve çene kemikleri iltihapları, kadınların yumurtalıklarındaki iltihaplar, karaciğer iltihapları tedavi edilmektedir. Şimdiye kadar yapılan 500 tatbikten alınan neticeler müsbettir. Bu tedavi tarzı bıçakla ilâç arasında muavin bir vasıtadır.

Doktor Orhan Remzinin izahatına teşekkür ettikten sonra lâboratuvara girdik. Şef eski bir ahbap: Fethi Erden. Burada yeni bir dost da kazandık: Laborantin Bayan Müeddep Elver. Pardon, az daha unutuyorum. Hastalıkların teşhisini koymak için basil aşılanan beyaz lâboratuvar sıçanlarını bir görseniz, bayılırsınız. Onlara öyle ihtimamla bakılıyor ki âdeta gıpta ettim, sıçan yavruları için oyuncaklar bile var. Fakat bunları evlerimizdekilerle bir tutmayın. Hizmetleri büyük; meselâ 2-2,5 ay olan gebeliğin teşhis müddeti, bu sevimli ve pamuk renkli hayvanlara yapılan aşı ile 2-3 güne indirilmiş. Eğer çocuk meraklısı bir baba iseniz ve bayanınızın gebelik müjdesine kavuşmak istiyorsanız, doğruca Cerrahpaşa hastanesine biraz idrar götürünüz. Size aşhaymrondek teamülü bu müjdeyi verecektir!

Biz, farelerin bu hayırlı hizmetlerini tedkik ile meşgul iken, Cerrahpaşa hastanesinin yârı, Bay Negüse raslamıyalım mı?

Muhabbet halkamıza başeczacı Bay Ferit de girince meclisin neşesi tam kıvamını bulmuş oldu. Fakat bevliye servisi şefi doktor İhsan Arif Derman, beni bu neşe havasından ayırmıştı. Diyordu ki:

— Meselâ, bakın, bunlar andoskop yani memedeki çocuklardan ta büyüklere kadar insanın içerisini tamamen gösteren aletlerdir ve dilinin altında daha neler yok! Diyatermi aletleri, böbrek, halip, mesane ve idrar yolundan ameliyatla çıkarılan taşların kelleksiyonu (içlerinde kirpiye benziyen var; yumurta gibi olan var; ayağa dolaşacak; hattâ bir çocuğu düşürecek kadar büyük olan var.) Dikiş iğnesi (4 yaşında bir çocuğun mesanesinden ameliyatla çıkarılmış) ve bir sürü ve korkunç kelime: Belsoğukluğu akıbetleri, frengi, parazit, cismi ecnebi meselâ kurşun parçası, kanserler, tümörler, prostat deha meleri ve bunların her âza üzerinde ayrı ayrı yaptıkları tegayyüratı gösterir fişler.

Bu sırada hastanenin imamı ki -benim 20 sene evvel Kuranıkerim ve Ulumu diniye hocamdı - Bay Fazıl Öğütçü içeri girdi:

— Hocam, yetiş imdadıma, dedim. Doktor Bay İhsan Arif Dermanı pek sempatik bulmakla beraber, servisinden kaçır beni. Malûmya, senin ile yola çıkan hak kapısına kavuşur zaten!

***

Hastaneden ayrılırken başhekim doktor Esat Durusoyun tolerans mantığına hak verdim. Çünkü bütün hastalıklarla mücadele - daha şumullü bir tabirle bütün hayat zorluklarıyla mücadele - insana başka türlü yaşamak imkânı vermiyecek gibiydi!

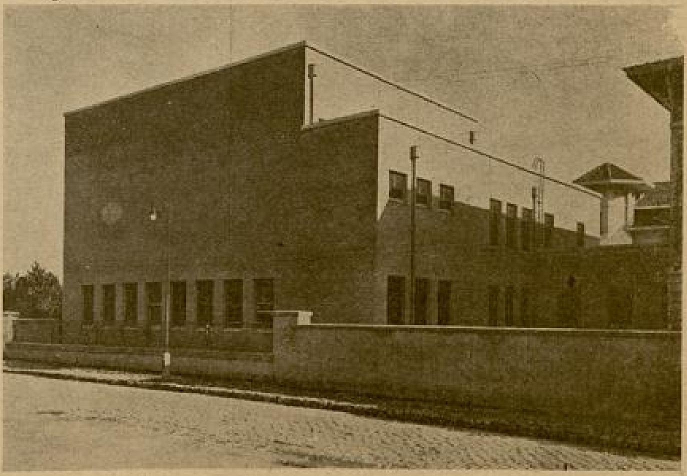

Hastaneden diğer bir köşe

AYDINLI REİSİN SEVGİLİSİ

Yazan:
RAGIP ŞEVKİ

Direklerinde Kanunî Süleymanın bayrakları dalgalanan seksen dört parça kadırga, gecenin ay ışıklariyle süslenen aydınlığında Tunusa doğru yol alıyordu. Sular, bu yavuz gemilerin pupayelken sürüklenişleri ile köpükleniyor, gökyüzündeki ay daha büyük bir ışıkla denize akıyordu.

Arasıra gemiden gemiye sesler aksediyor, sonra en ileride giden bir kadırgadan yanık bir Anadolu türküsü duyuluyordu.

Donanma, Barbarosun kumandasında üç gün evvel Mesina Boğazından girmiş, Riciyo'yu, Sent Lusida'yı, Çitraro'yu zabtedip 2 bin esir ve büyük bir ganimetle Cezayire doğru yola çıkmıştı.

Turgut Reisin içinde bulunduğu kadırgada bu gece gülüp eğlenmiyen, konuşmıyan bir tek insan vardı: Aydınlı Hasan...

Beş yıl vardı ki Barbaros Hayreddinin leventliğini yapıyordu. İki yıldanberi de Turgut Reisin emrindeydi. Leventler içinde onun kadar mert, onun kadar neş'eli insan pek az görülürdü. Karayağız ve güzel bir yüzü vardı. Saçları parlaklığını hiçbir zaman kaybetmemişti. Üzerine sırma işlemeli kadife yeleğini, atlas göm-leğini ve mor şalvarını giyip te Cezayir sokaklarında göründüğü zaman, bütün Cezire kızlarının yüreğini oynatırdı. Onun böyle bir reis gibi güzel ve süslü giyinişi yüzünden arkadaşları, delikanlıya «Aydınlı Reis» ismini bile takmışlardı.

Aydınlı Reisin elinden hiçbir kadının kurtulduğu görülmemişti. Dövüşür, vuruşur, fakat sonunda kadını kolları arasına alırdı.

Tunusta onun, bir Arap şeyhiyle kılıç kılıca bir saat çarpıştığını gözleriyle görenler vardı.

O yıllarda Tunus gençlerini peşinde koşturan Züleyhaya, bir gece Aydınlı Reis Gazaloğulları şeyhinin genç oğlu ile aynı zamanda sahip çıkmıştı.

Şeyhin oğlu zeki bir delikanlıydı. Tunusta onun kadar güzel kılıç kullanan yoktu. Hasan, belinden kılıcını çekip te genç Arabın karşısında yer aldığı zaman etrafdakilerin:

— Eyvah! Eyvah!.. Aydınlı Reis gitti!. Seslerinin fısıldaştıklarını duymuştu.

Dövüşü Züleyha da, avucundaki kara bir üzüm salkımından tane tane üzüm koparıp yiyerek seyrediyordu.

İki genç tam bir saat çarpıştılar. İkisinin de alınlarından nohut taneleri gibi terler akıyordu. Bir aralık hırsla ileri doğru atılan şeyhin oğlu, boğuk bir ses çıkardı ve kılıcı elinden düştü.

Genç Arabın kolundan yaralanarak mağlûp olduğunu görenler, Aydınlı Reisin ileri atılıp onu birkaç kılıç darbesinde öldürmesini beklediler. Fakat Hasan, kılıcını kuşağından çıkardığı kırmızı bir yazma ile sildi, sonra yavaş yavaş yürüdü, yerde diz çökmüş duran şeyhin oğlunun yarasız kolundan tutup kaldırdı.

— Artık düşman değiliz, dövüştük ve kozumuzu paylaştık. Haydi, yürü, beraber bir yere gidip eğlenelim!..

Şeyhin oğlu hayretle onun yüzüne bakıyordu. Hasan, bembeyaz dişlerini meydana veren tatlı bir gülüşle güldü ve onu sürükledi.

Henüz on beş yirmi adım atmışlardı ki, arkalarından birinin koştuğunu, ince bir kadının seslendiğini duyup durdular.

Aydınlı Reis yanıbaşına kadar gelen Züleyhaya hayretle bakıyordu. Genç ve güzel kadın kolunu, Hasanın koluna geçirerek tatlı bir sesle:

— Ya ben, dedi. Beni unuttun mu?.

Hasan, onun simsiyah gözlerinin içinin yandığını görerek irkildi ve boğazının kuruduğunu hissetti.

Kadın, göğsünü onun yüzüne doğru kaldırarak:

— Beni unutmakla bana hakaret ettiğini sanmıyorum Reis! diye fısıldadı.

Aydınlı Reis bir iki defa yutkunduktan sonra:

— Yarın akşam Züleyha, dedi. Şimdi misafirim var!..

Züleyha gözlerini şeyhin oğluna çevirerek istihfafla baktı:

— Fakat o senin artık esirin.. ona canını bağışladın. O şimdi senin kölen... hem de...

Durdu, vücudunu biraz daha Hasanın vücuduna yaslıyarak sözünü tamamladı:

— Hem de yalnız senin değil, benim de kölem.. ona emrediyorum. Bizi rahat bıraksın!.

Şeyhin oğlu hiddetten yumruklarını sıkarak taş gibi olduğu yerde duruyor, gözleri ateş saçıyordu. Öylece, hiç birşey yapmadan, dişleri kenetli birkaç dakika durdu, sonra birdenbire döndü ve tersyüzü geldiği yere doğru uzaklaşmağa başladı.

Züleyha elini sallıyarak arkasından bağırıyordu:

— Maasselami ya Çöllerin yolunmuş devesi!..

* * *

Hasan, bu, vücudu ateş saçan, sıcak, güzel ve harikulâde canlı kadınla bundan sonra hep beraber yaşamağa başladı.

Ona, Tunusta, Bizarte kasabasında deniz kıyısında bir ev tutmuştu. Yanına iki uşakla bir hizmetçi vermiş, bütün eşyasını ve yiyeceğini temin etmişti.

Bir yıl var ki, delice bir aşkla sevişiyorlardı. Çöllerin bu yanık vücutlu kızı, bütün vücudunu genç adamın kollarına bırakarak sıcak bir sesle:

— Sık, sık, beni bütün kuvvetinle sık!. Çünkü ben senin kuvvetine âşığım! diye mırıldanırdı.

Hasan, gözlerini pırıl pırıl yanan denize saplıyarak hep Züleyhayı düşünüyordu. Ondan ayrıldığı zaman içinde bir boşluk hasıl oluyor ve genç kadını her gece rüyalarında görüyordu. Ömründe ilk defa bu kadar büyük bir kuvvetle sevdiğini hatırlıyordu. Onu çok özlediği zaman gözünün önüne gelen sahne hep şu oluyordu:

Bizartedeki evlerinde akşam yemeğinden sonra oturup uzun boylu susarlardı.

Yere bir maşlah düşer ve Züleyha, Allahın yarattığı o harikulâde güzel ve serbest mahlûk olarak...

Züleyha elinde bir oya ile meşgul olur, Hasan başını pencerenin pervazına dayıyarak denizi seyrederdi.

Bu sırada Züleyha birdenbire başını kaldırırdı. Hasan gözlerini onun gözlerine çevirdiği zaman kalbi birânda yerinden oynardı.

Züleyha uzun uzun ona bakar, sonra elindeki oyayı yanıbaşına bırakır, gözlerini genç adamdan ayırmadan ağır ağır pencerelere yaklaşır, perdeleri çeker, camı kapatırdı.

Ah, sonra, ya sonra!..

Oda hafif mum ışıklarında Züleyhanın arasıra oynaşan vücuduyle gölgelenirken... yere bir maşlah düşer ve Züleyha, Allahın yarattığı o harikulâde güzel ve serbest mahlûk olarak gözlerinin önüne, tıpkı mermerden bir deniz, köpükten bir dere gibi uzanıverirdi.

Aydınlı Reis bunu, sefere çıkalı belki on defadır ki hatırlıyordu. Fakat içinde tuhaf birşey vardı ki, Hasana, günlerdenberi ağlatacak kadar tesir ediyor ve kafasında bir ölüm havası esdiriyordu.

*
* *

Sabah henüz olmadan gemiler ağır ağır Bizarte hisarı önündeki koya girdiler. Uzaktan uzağa «Demir at!» «Manya!. Manya!.» «Tamaaaam!» sesleri duyuluyordu.

Aydınlı Reis arkadaşlarından birini yakalıyarak kulağına iğildi :

— Osman, ben gidiyorum. Benim yokluğumu reise belli etme!.. Haydi, sağca kal!

Sonra donanmayı görerek sahilden koşup gelen Arap sandallarından birine atladı, küreğe kendisi geçti ve on dakika içinde evi önüne çıktı.

Fakat bahçe kapısına gelmeden yukarıki odada mumun halâ yandığını görünce durdu ve içinde birdenbire bir yılan baş kaldırıverdi. Günlerdenberi anlamadan, şuursuzca yorduğu şeyler, şimdi aklına geliyor ve boğazını koca bir yumruk tıkıyordu. Züleyha halâ oturuyor mu?. Uykusu mu kaçtı? Yoksa...

Cebindeki anahtarla bahçe kapısını açarak içeri girdi. Merdivenler karanlıktı ve hizmetçinin odası, üzerinden sürgülenmişti.

Ağır ağır merdivenleri çıkarak sofada, odanın kapısı önünde durdu ve heyecandan titrediğini hissetti.

Bir müddet içeriden hiçbir ses duyulmadı. Nihayet Züleyhanın kıvrak, sıcak mırıltısı kalbini koparacak gibi sarstı :

— Küçüğüm, küçük sevgilim!. Ne güzel saçların var. Oh, sana hayranım.. seni seviyorum. Sarıl bana, beni sık, kuvvetli kolların arasında sık,. sık, ben senin kuvvetine âşığım!..

Aydınlı Reis, birdenbire kanının beynine doğru hücum ettiğini ve ayakta düşecek gibi sallandığını hisseti ve birdenbire sağ omuzunun bütün kuvvetiyle kapıya çullandı.

Sabah henüz olmadan gemiler ağır-ağır Bizarete hisarı önündeki koya girdiler.

Kanat müthiş bir gürültü ile ardına kadar açıldı. Hasan, top gibi içeriye girip te henüz iki adım atar atmaz hayretten olduğu yerde taş gibi kaldı.

Bu, birdenbire kopan gürültü ile ve genç adamın iri gölgesinin içeriye dalışıyla, müthiş bir korku içinde yatağından fırlıyan Züelyhanın kucağından yere bir yumak düştü ve yuvarlanıp Aydınlı Reisin ayaklarında durdu., kadın :

— Reis! Reis! diye heyecanla bağırırken, Hasan, ayağı ucundaki bu yumak gibi şeyi iğilip aldı ve mum ışığında dikkatle baktı. Sonra keskin, rahat ve uzun bir kahkaha savurdu.

Çünkü bu yumak gibi şey, yün ile örülmüş ve içi doldurulmuş bir bebekti ve tıpkı Türk leventleri gibi sırma işlemeli bir yelek, mor bir şalvar, atlas bir gömlek ile giydirilmişti.

Aydınlı Reis uzun uzun güldükten sonra bebeği kuşağının arasına soktu ve yarı çıplak, yatağında kendisine hayretle ve korkuyla bakan Züleyhanın kollarına atıldı.

RESİMLİ AY

15 Nisan 1938 tarihli 26 ıncı sayısı çok zengin yazı ve resimlerle çıkmıştır. 15 Mayıs 1938 tarihli 27 inci sayısı da pek yakında çıkıyor. Bu olgun ve dolgun aylık mecmuamızı mutlaka okuyunuz.

Jezabel

Yazan: İ. Nemirovski

Çeviren: Muazzez T. Berkand

No: 4

Hattâ kendi kendime: "Bu kadın bir gün bundan belâsını bulacak,, diye düşündüm.

— Dediğiniz gibi oldu amma o, bu kadından belâsını buldu. Bu sözünüze karşı o ne cevap verdi?

— Bana Athalie'nin rüyasını okudu bay Reis. [*]

— Ne?

— Annem Jezabel rüyamda bana göründü...

Reis, Gladise bakarak:

— Ne mücazat! dedi.

Kadın Slotis'in sözlerini haris bir dikkatla dinliyor, ince burun kanatları titriyordu. Gözleri hareketsiz ve açıktı. Harap olmuş güzel yüzünde, nihayet cinayet maskesine yakışan hain ve hilekâr mâna belirmişti.

Hâkim kendisinden ve haklarından daha emin bir tavırla isticvaba devam etti:

— Şahit... Bernar Marteni öldürüldüğü gece görmüş miydiniz?

— Evet; temamiyle sarhoştu.

— İçme âdeti var mıydı?

— Nadiren içer ve ekseriya buna çok mukavemet ederdi. Fakat o gece körkütüktü. Eski metreslerinden Loret isimli bir kadının ölümü dolayısıyle pek meyustu.

Bu kadın geçen ikinciteşrine kadar onunla beraber yaşamış ve veremini tedavi için gittiği İsviçrede ölmüştür.

Reis, Gladise sordu:

— Bu kadının mevcudiyetinden haberiniz var mı?

— Evet

— Genç âşığınıza verdiğiniz paralar bu kadına mı gidiyordu.

— Mümkündür.

Salonda bir adam, yanındaki kadına doğru eğildi: «Bakınız, maznuna bakınız. Bu kadın mutlaka Bernar Marten yüzünden çok ıstırap çekmiş olmalı ki ondan bahsedilirken bazan yüzünden bir nefret rüzgârı esiyor. Yoksa onda katil bir kadın hali yok...

Sarışın, teni süt gibi beyaz olan bir kadın şahitlerin yerine getirildi. Sarı saçları siyah şapkasının etrafından taşıyordu. Kırmızı ve kalın ellerini önündeki demir çubuğun üstüne koydu. İsminin Öjeni Follenfant olduğunu söyleyince dinleyiciler arasında bir gülüşme oldu. O da neş'eli idi. Reis, elindeki kâğıt keseceğini masaya vurarak:

— Gülmeyiniz, burası tiyatro değildir, dedi.

— Gülüyorum, çünkü çok sinirliyim.

— Sükûnet bulduktan sonra cevap veriniz. Siz, maktulün oturduğu evin sahibinin hizmetcisisiniz değil mi? Maznuna bakınız; onun birçok defalar Bernar Marteni ziyarete geldiğini gördünüz mü?

— Evet bay Reis, tabiî onu tanıyorum.

— Onu çok defa gördünüz mü?

— Talebelere mahsus bir otelde girip çıkanlar pek hatırda kalmıyor ama, bu kadın başkalarından şık ve omuzlarında bir kürkü olduğu için onu hatırlıyorum. Fakaf üç mü, dört beş defa mı geldiğini bilmem.

— Bernar size ondan bahsetti mi?

— O mu? Allah vermesin!

— Şizde iyi bir hatıra bırakmışa pek benzemiyor.

— Acaip bir çocuktu. Fena değildi ama herkese benzemiyordu. Bazan, bütün gece çalışır, gündüzün uyurdu. Onun günlerce yemeksiz kalarak yalnız Madam Loret'in getirdiği portakalları yediğini gördüm. Ona karşı müşfikti, onu severdi.

— Madam Loret, maznunu kıskanmaz mıydı? Aralarında kavga oldu mu?

— Hiçbir vakit. . Madam Loret'in sıhhatile çok alâkadar olurdu. Ondan ayrıldıktan bir ay sonra İsviçrede öldü.

— Ya Bernar Martenle maznun arasında hiçbir muhavereye şahit oldunuz mu? Meselâ para istemek ve saire gibi...

— Hayır. Geldiği zaman çok kalmazdı. Yalnız nazarı dikkatimi celbeden birşey, o gelip gittikten sonra odaya girdiğim vakit yatağın bozulmadığı idi.

Halk gülüşürken reis şahide baktı:

— Peki... Peki... Sizden fazla izahat istemiyoruz.

Fakat bu müddet zarfında maznun asabî bir krize tutularak sırası üzerinde çırpınmağa başlamıştı. Hıçkırarak ağlıyor ve bağırıyordu:

— Bana acıyınız.. beni bırakınız... Onu ben öldürdüm.. beni hapsetsinler, öldürsünler.. buna lâyıkım.. bin defa lâyıkım.. ölümlere ve felâketlere lâyıkım. Fakat bu rezalet bitsin artık. Evet, onu öldürdüm.. merhamet ve af istemiyorum.. fakat bitsin, bitsin artık...

Celse yarıda bırakılarak ertesi güne talik edildi. Halk yavaş yavaş iniyordu.

Ertesi gün, müdafaalara tahsis edildi. Maznun, kimseyi alâkadar etmiyordu artık. Bir gece içinde güzelliği çekilmiş, sönmüş, harap olmuş, ihtiyar bir kadın kalmıştı. Oturduğu yerde onu ancak görebiliyorlardı. Başından şapkasını çıkarmamış ve onunla yüzünün çizgilerini ve gözlerini saklıyordu. Halk, ancak Gladisin avukatını dinliyordu. Genç ve güzeldi. Güzel siyah saçları arkaya doğru taranmıştı. Günün kahramanı o idi.

Maznun, ellerile yüzünü örterek iddianameyi dinledi:

— Muhterem hâkimler, karşınızda gördüğünüz bu kadın, 24 birincikânun 1934 gecesine kadar, güzel, sıhhatli, servetinden serbestçe istifade eden nadir kadınlardan biri idi. Onda çocukluğundanberi eksik olan şey bir aile, bir ocak ve ahlâk misalleriydi. Keşke o da alelâde namuslu bir ailenin çocuğu olsaydı, belki o da mes'ut olurdu.

Maznunun elleri yavaşça dizlerine indi. Bir saniye başını kaldırdı. Yüzü sapsarı idi ve ıstırap içinde dinliyordu:

— Fakir bir kadın, cahil bir kadın, fena muamelelere maruz kalmış bir kadın belki de merhamete ve müsamahaya lâyık olurdu? Fakat bu...

— Muhterem hâkimler, elinizdeki adalet meş'alesini söndürmeyiniz. Adaletin herkes için ayrı olduğunu, bu kadının güzelliğinin, cazibesinin ve malûmatının, şayet terazide bir ağırlığı olacaksa ancak, âdalet tarafını daha ağır göstereceğini isbat etmiş olacaksınız. Bu kadın isteyerek öldürmüştür. Cinayette taammüt vardır. Suçuyle mütenasip bir cezaya çarpılmalıdır.

Bundan sonra maznunun müdafaası başladı. Bu, fevkalâde güzel bir müdafaa idi. Avukatın sesi kâh kamçılıyor, kâh bir kadın sesi gibi yumuşak ve munis oluyordu. Avukat, Gladisi yalnız aşk için yaşamış, dünyada ancak aşkla alâkadar olmuş bir kadın olarak gösterdi ve onun aşk namına unutulmağa ve affedilmeğe lâyık

(*) Meşhur Fransız şairlerinden Racine'nin bir piyesi.

olduğunu söyledi, ihtiyarlamağa yüz tutan kadınları gözetleyen ve onları hatalara ve ayıplara sürükleyen şehvet şeytanından bahsetti. Dinleyiciler arasında bazı kadınlar ağlıyordu.

Bunu müteakip reis, Gladise dönerek mutat suali sordu:

— Maznun, ilâve edecek birşeyiniz var mı ?

Gladis, uzun bir zaman sessiz kaldı ve nihayet başını sallayarak mırıldandı.

— Hayır.. hiç birşey.

Ve daha yavaş sesle ilâve etti :

— Ben müsamaha istemiyorum.. müthiş bir cinayet işledim.

Akşam sıcak ve fırtınalı idi, mahkeme salonunun havası boğucu olmağa başlamış ve halk sinirden ve heyecandan çılgına dönmüştü.

Kulaktan kulağa boğuk bir seslele hüküm hakkında tahminler yapılıyordu. Heyeti hâkime müzakereye çekilmiş ve maznun dışarıya çıkarılmıştı.

Nihayet gece saat dokuza doğru ince bir çıngırak sesi duyuldu. Heyeti hâkimenin müzakeresinin bittiğini gösteriyordu. Gece olmuş, hıncahınç dolu olan salondaki halkın nefeslerinin buğusu camları puslamıştı. Sıcak boğulacak bir halde idi.

Reis, elleri titreyerek suallerin cevaplarını okudu ve mahkeme kararını verdi. Gazeteciler sırasından başlayan bir mırıltı, ayakta bekleyen halka kadar vardı.

— Beş sene hapis.

Eski sarayın kapıları açılarak halkı dışarıya boşattı. Herkes çıkarken bir saniye kapıda durup serin havayı zevkle teneffüs ediyordu. Yağmur iri, seyrek damlalarla yağmağa başlamıştı.

Birisi havayı işaret ederek:

— Yarın da yağmur yağacak, dedi.

Öteki:

— Geliniz, birlikte bir bardak bira içelim.

İki kadın kocalarından bahsediyorlardı. Rüzgâr, sözlerini nehre doğru sürükleyip götürdü.

Piyes bitince aktörler nasıl da unutuluyor! Kimse Gladis Eysenağı hatırlamıyordu.. onun rolü tekmil olmuştu artık. Esasen gayet âdi bir roldü.. ihtirasın getirdiği bir cinayet.. mütevassıt bir ceza... O kadın şimdi ne olacak? Kimse onun istikbali ve mazisile alâkadar olmıyordu.

BİRİNCİ FASIL

İhtiyar.. düşkün.. Gladis hâlâ güzeldi. Zaman ona ancak bu yumuşak ve ihtiyatkâr ellerle dokunmuş, seneler, her çizgisi sevgiyle resmedilmiş ve okşanmış olan yüzünün hatlarını ancak bozmuş.. fakat uzun, beyaz boynu bütün güzelliğini muhafaza etmişti. Yalnız, hiçbir kuvvetin gençleştiremiyeceği gözleri eskisi gibi parlamıyor ve bakışları, yaşın kederli ve yorgun durgunluğunu ifşa ediyordu. Fakat düzgün gözkapaklarını kapalı tuttuğu için bakanlar onda hâlâ, ilk defa olarak bir haziran gecesi Londrada Melbourne'lerin balosunda danseden bir çocuğun resmini tanıyabiliyorlardı.

Melbourne ailesinin beyaz tahtalı, kırmızı damaskolu salonunda duvarlara gömülü olan dar aynalar, o gece kimsenin tanımadığı, vahşi tavurlu, kıvılcımlar saçan kara gözlü, beyaz alnı üzerinde altın yaldızlarla parlayan sarı saçlı bir genç kızın hayalini aksettiriyordu. Bu kızın ismi Gladis idi.

Müslin volânlı beyaz bir elbise giymişti. Ellerinde uzun eldivenler, göğsünde güller vardı, beli geniş saten bir kuşakla sıkılmıştı.

Müslin volânlı beyaz bir elbise giymişti. Ellerinde uzun eldivenler, göğsünde güller vardı, beli geniş saten bir kuşakla sıkılmıştı. Dansederken, saadetin onu uçurduğu, bir nefesin onu sürüklediği zannediliyordu. Tıpkı altın rengi olan saçları iki örgü halinde başının üstüne bir taç gibi bağlanmıştı. O güne kadar arkasında iki ipek çilesi gibi sarkan saçlarını ilk defa olarak başının üstüne toplamış olacak ki, her aynanın önünden geçerken başını yavaşça eğerek beyaz ve nazik ensesine bakıyordu. En çok sevdiği kırmızı güllerden mürekkep bir buket beline iliştirilmişti. Bazı dakikalar bu güllerin kokusunu daha iyi almak için gözlerini yumuyor ve ömrü oldukça ne bu sıcak salondan tüten kokuyu, ne omuzları üzerinden geçen gecenin nefesini, ne bu ışıkların parlaklığını ve ne de kulaklarında öten bu dans havasını unutamıyacağını düşünüyordu. Ne kadar mes'ut'tu! Hayır bu hissettiği şeye henüz saadet denemezdi fakat bu, onu beklerken duyulan tatlı bir tecessüs, kalbi kaplayan bir susuzluktu.

Dün, nefret ettiği bir annenin yanında mahzun ve zayıf bir çocukken, işte şimdi güzel, beğenilen ve yakında sevilecek olan bir kadın olarak meydana çıkmıştı. «Sevilmek»i düşünürken birdenbire derin bir üzüntü duydu. Kendisini çirkin, fena giyinmiş, terbiyesiz bulduğu için harekâtı sert ve acemice oluyordu. Gözlerinde korku ile amcasının kızı Teraza Boşan'ı arıyordu. O, annelerin arasında oturmuştu.

Dans, yavaş yavaş Gladisi sersemletmeğe başlamıştı. Kanı daha kuvvetle ve daha sıcaklıkla damarlarında akıyordu. Başını çevirdiği zaman parkın ağaçlarını, sarı ışıklarla aydınlatılmış tatlı ve rutubetli geceyi, balo salonunun, genç kızlar gibi sevimli ve narin sütunlarını seyrediyordu. Herşey onu sevindiriyordu. Herşeyi güzel, nadir ve sevimli buluyordu. Hayat onun için şimdiye kadar tatmadığı yeni bir lezzet, aynı zamanda acı ve tatlı bir lezzet almıştı.

On sekiz yaşına kadar, yarı deli, ciddî ve soğuk tabiatlı olan bir ananın yanında yaşamıştı. Annesi, ihtiyar ve boyalı bir kuklaya benziyor, vakit vakit havaî ve korkunç bir hal alıyor, kızını, Ankara kedilerini ve kendi iç sıkıntısını dünyanın dört ucunda dolaştırıp gezdiriyordu.

Bu gece Melbourne ailesinin evinde dansederken de bu kısa boylu, yeşil gözlü kuru ve soğuk kadının hayali onu takip ediyordu. Londrada, Boşanların nezdinde geçireceği iki ay ne kadar çabuk bitecekti!... Başını sarsıyor, fena düşüncelerini kovarak daha hafif ve çabuk dans ediyordu. Elbisesinin volânları vücudunun etrafında hafif bir köpük gibi dönüyor, ona tatlı bir baş dönmesi veriyordu. Bu kısa mevsimi ömrü oldukça unutmıyacak, o zaman tattığı zevki bir daha hiç birşeyde bulamıyacaktı.

Kalplerin en derin bir köşesinde, her zaman için, bir tek saatin, bir mevsimin, bir kısa ânın hasreti kalır. Güzel bir genç

kızın birçok hafta veya birçok ay alelâde bir ömür geçirmesi çok nadirdir. O sarhoş gibidir, zamanın ve kanunun haricinde yaşar, günlerin yeknasaklığını duymaz ve kuvvetli saadet dakikaları yaşar.

Gladis dansediyor, şafak vakti Boşanların bahçesinde koşuyor ve birdenbire rüya gördüğünü, hemen uyanmak üzere olduğunu ve bu güzel rüyanın biteceğini sanıyordu. Amcasının kızı Tereza, ondaki bu ateşi vakit vakit derin bir teessüre münkalip olan bu yaşamak sevgisini anlamıyordu. Tereza her zaman sıhhatca daha nazik ve tabiatca daha soğuktu. Gladisten birkaç yaş büyük, zayıf ve narindi. On beş yaşında bir kız kadar boyu, şakaklarından biraz sıkık küçük ve nazik bir başı, sarı bir rengi, güzel siyah gözleri ve göğsü hasta olan insanlara mahsus tatlı ve ıslık çalan bir sesi vardı.

Bir Fransızla evlenmişti, fakat kendisi İngilterede doğup büyüdüğü için birdüziye oraya dönerdi. Londrada güzel bir evi vardı: Tereza mesut bir çocukluk, uslu bir gençlik geçirmişti. Salon hayatına yavaş yavaş alışmıştı. Halbuki Gladis bu hayata birdenbire fırlatılıvermişti. Tereza hiçbir vakit Gladis kadar güzel olmamış, hiçbir erkek ona, bu vahşî küçük kıza baktığı gibi bakmamıştı.

dının yüzündeki geçici, bazan korkunç parlaklığın yandığını göremezler.

Tereza :

— Onu eğlendirmeğe çalışıyoruz. Diyordu.

Bunları söylerken kanepenin sert yastıkları üzerinde daha fazla doğruluyor ve hiçbir zaman bir sabırsızlık alâmeti göstermiyor, yorgun ve mustarip bir tebessümle elindeki yelpaze ile oynuyordu. Yüzünde ateşli bir hal, yanaklarında humma kızıllığı vardı. Gece geçiyor, Tereza derin bir hüznün onu sarmağa başladığını anlıyordu. Gladise evvelâ zevkle ve büyüklerin küçüklere karşı gösterdiği müsamaha ile bakmıştı; fakat şimdi, sebebini bilmeden, onu bu kadar güzel ve yorulmaz görmekle mustarip oluyordu. Bir dakika öyle oldu ki, onu kolundan çekmek ve ona :

— Yetişir.. dur.. çok parlak ve çok mesutsun.. demek istiyordu. Bilmiyordu ki, daha çok seneler Gladis bütün kadınların kalbinde bu meyus kıskançlığı yaratacaktı.

Bu hissinden utanarak yelpazesini daha kuvvetle salladı. Eski bakır renginde satenden bir esvap giymiş korsajını bronzlu inciler ve yapraklarla süslemişti. Aynaya bakınca kendisini çirkin buldu ve Gladisin sade beyaz esvabı, altın renkli saçlarını kıskandı.

lencenin bu uysal ve susmuş kızcağızın üzerinde yaptığı tesir Terezayı birdenbire şaşırtmıştı. Gladisin bütün tavırları sakin ve görgülü bir kızın hallerine benziyordu. Bakışları muzaffer, gülüşü memnun ve müstehziydi. Terezanın sözlerini ancak işitti ve sabırsızlıkla başını salladı.

— Oh... rica ederim, daha gitmiyelim Tes.. kuzum Tes...

— Gitmeliyiz yavrum.

— Hayır.. bir saat daha...

— Senin yaşında bir kız için bütün gece uykusuz kalmak doğru olmaz.

— Bir dans.. yalnız bir dans...

Tereza içini çekti Ne zaman yorulsa veya hiddetlense nefesi sıkışır ve güçleşirdi. Dudaklarından kalın bir ıslık sesi çıktı.

— Ben de birkaç sene evvel on sekiz yaşında idim Gladis... Baloda eğlenmeni anlıyorum; fakat zevk seni bırakmadan sen ondan ayrılmağa alışmalısın. Saat geç oldu.. eğlendiğin kâfi değil mi?

Gladis bilâ ihtiyar mırıldandı :

— Evet, fakat o geçti...

— Vaktile eve dönmek istemediğin için yarın yüzün yorgun ve solgun olacak... Bu balo sonuncusu değildir; mevsim henüz bitmedi.

— Yakında bitecek...

Bunu söylerken Gladisin iri siyah göz-

— Gülüyorum,çünkü çok sinirliyim.

—Bana acıyınız! beni bırakınız.. onu ben öldürdüm.

Halk, ancak Gladisin Avukatını dinliyordu.

Melbourne'lerin evine geldikleri vakit Gladis, Terezanın elini tutmuş ve bir şeyden korkmuş gibi bu eli sıkmıştı. Halbuki şimdi dansediyordu. Terezanın önünden, onu görmeden ve dudaklarında muzaffer bir tebessümle dalgın dalgın geçiyordu.

Bir defa vals ettikten sonra kendisini yorgun hisseden Tereza, nazik etinin altında zevk için çelikten sinirler gizleyen bu kıza hayret ve kıskançlıkla bakıyordu. Böyle iken, ona «amcanızın kızı güzel midir?» diye sordukları vakit, kendisine hasta bir kuş sevimliliği veren yorgun ve şaşkın bir hareketle başını sallar, makul bir cümle ile cevap verirdi: «Güzel bir kadın olacağına dair kuvvetli alâmetleri var»! Çünkü kadınlar, karşılarındaki ka-

Fakat derhal kendisinin evli ve mesut olduğunu, bir oğlu olduğunu hatırladı ve bu küçük Gladisin meçhul bir hayat karşısında bulunduğunu acı acı düşündü :

— Sen de birgün değişeceksin çocuğum. Bu tazeliğin, bu kayıtsızlığın çok çabuk geçecek, dünyaya fırlattığın bu galip nazarlar sönecek.. senin de çocukların olacak.. ihtiyarlıyacaksın... hayatta seni ne beklediğini bilmiyorsun, zavallı çocuk.

Birdenbire yerinden kalkarak, biraz ötede kırmızı perdeli bir pencerenin kenarına dayanmış duran Gladisin yanına yaklaştı, yelpazesiyle onun kolunu dürttü:

— Haydi gidelim şekerim.

Gladis ona baktı. Bir saatlık bir eğ-

leri zevk ve umitsizlikle kıvılcımlanmıştı.

— O zaman ağlamağa başlarsın. Herşeyin bir sonu olduğunu biliyorsun.. şimdiden geleceğe razı olmağa kendini alıştırmalısın.

Gladis başını eğmişti fakat; dinlemiyordu; kalbinden içli, vahşi ve ateşli bir ses yükselerek bütün bu boş sözleri örtüyor ve hain bir ses kuuvetle bağırıyordu:

— Beni bırakınız.. ben zevkimi istiyorum! Benim bir dakikalık zevkimi kırarsanız sizden nefret ederim. Allahın bana verdiği saadetin bir saniyesini bozarsanız, sizin ölümünüzü temenni edecek kadar düşmanınız olurum.

(Arkası var)

Balıkesir vilâyet konağı salonlarında (Yoksulları Gözetme Birliği) yararına verilen kıyafet balosu intibaları :

1 — Kıyafet balosuna iştirak eden bir grup, Kurum başkanı Bay Rükneddin Sözer (1) ve eşi Bayan Nihal Sözerle (2) bir arada. 2 — Kıyafet balosunda dans müsabakasında birinciliği kazanan bayan... 3 — Kıyafet balosunda birinci, ikinci ve üçüncü mükâfatları kazanan bayanlar. 4 — Yoksulları Gözetme Birliği başkanı kızı Aktolan Sözerle. 5 — Millî kıyafet yakıştırma müsabakasına iştirak eden bayanlardan bir grup.

KIRMIZI BALIKLAR

YAZAN: CAHİT UÇUK

№ : 17

Hasan, Siganlardan öğrendiği halk türküsünü, tıpkı bir Macar gibi söylüyor, beyitlerin sonuna gelen " Seretem „ kelimesi dudaklarından, yumuşak bir alev gibi sızarak, Filizin gönlünü yakıyordu.

Hasan, birden sustu :

— Bu söylediğim şarkının tercümesini yapayım sana: " Gözlerin, içinde gündüzün mavi göğü, gecenin yıldızları parlayan bir göl gibidir. Saçların, karanlıkta akan dereler gibi ışıltılı, siyah ve uzundur. Tenin penbe buğdayların renginde, ekmek gibi sıcak ve mis kokuludur. Dudakların kızıl güllere benzer, koklarken baş döndürür. Dişlerin üstünden billûr gibi sular akan derelerin çakılları gibi beyaz ve temizdir. Vücudun, rüyaların yaşattığı perilerden güzeldir. Sen, bütün varlığını vücude getiren renkler, kokular, ışıklarla bir dünyasın. Ben, bu dünyanın etrafında dönen bir yıldız!.. Sana tapıyorum, seni seviyorum!.. „

Filiz, mırıldandı :

— Ne güzel!..

— Seretem, Filiz ablacığım. .

— Seretem ne demek ?

— Seviyorum!..

Birden, Filizin ellerini tutarak, sordu:

— Gidelim mi Filiz? Bak ne iyi, Oya ile Dinç de oradalarmış!..

Genç kız, başını kaldırarak, Hasanın gözleri içine, uzun uzun baktı. Gözlerini yere indirirken, fısıldadı :

— Onlar, balayı seyahatına çıktılar!

Filizin, dudakları arasından fısıltı halinde söylediği bu sözler, Hasanın kulaklarına bir haykırış gibi doldu:

— Darılmakta haklısın Filiz! Bu gün münasebetsizliğim üstümde... Yalnız şunu iyi bil ki seni, çok seviyorum...

Genç kız, onun sesisin ahenginde bir teselli sıcaklığı buldu.

— Buna inanıyorsun değil mi Filiz? Haydi barışalım!.. Bazan çok hoyrat bir adam oluyorum... Zaten sen, tatlı, yumuşak huylu bir kız olmasaydın, benim yalçın köşelerimi, sükûnetin ve uysallığınla düzeltmeseydin, geçinemezdik. Saadetimi sana borçluyum. Ve senin karşında her zaman kusurluyum...

Hasanın sözlerinde, Filizin, onda anlıyamadığı durgunlukların çözülüşleri vardı. Genç adam, bağsız ve mesuliyetsiz yaşayışından sonra sevginin çağırışlarına boyun eğerken hırçınlaşıyor, bu hislerini tahlil ettikçe yüzüne, ruhundan taşan yorgunluğun manaları çöküyordu.

Filiz, nişanlısının bu hislerini anlayınca, ruhunda bir sükûnet doğarak genişledi. Onu idare etmenin daha kolay olacağını düşündü.

— Bana dargınsın değil mi Filiz? Bak hâlâ susuyorsun!..

Sabahtan akşama kadar beklemek ona, artık unutulduğu hissini vermişti. Hasanın şarkısı, vücuduna değen omuzunun sıcaklığı, sesinin sevgi dolu samimî ahengi; gönlünden uzaklaşan inanışları karanlıklardan çıkarıyor, üşüyen yüreğine ılık güneş ışıkları doluyordu.

— Artık barışalım Filiz!..

Filizin gözlerinden yaşlar sızıyordu. Başını onun göğsüne saklamak için, caketinin ucunu kaldırdı. Üşüyen bir çocuk gibi, nişanlısının göğsüne sokuldu. Onun adaleli göğsünün, temizlik, sıhhat kokan sıcaklığını içmek ister gibi kuvvetli bir soluk aldı :

Genç kız, başını kaldırarak, Hasanın gözleri içine, uzun uzun baktı.

— Ben, sana dargınım!..

Hasan, Genç kızın çocuklaşan sesinden, yüzünün değişen manalarından büyük bir zevk alıyordu. Onun, göğsüne sokulan vücudunu kolları arasında sıkarak sordu :

— Hâlâ dargın mısın Filiz?

Genç kız başını kaldırarak, onun yüzüne baktı. Hasanın kahverengi gözlerinde yalvaran bakışlar vardı. Gözleri biribirine yaklaştı.

— Hâlâ dargın mısın Filiz?..

Genç kız, yalnız geçen uzun günün, kuruntulu azaplarını unutmuştu. Taze ve canlı bir hissin yüreğine çarpıntı verdiğini duyarak; gergin kızıl dudaklarını, genç adamın yüzünde dolaştırıyordu. Onun arayan dudaklarına uzanırken, duyulmaz bir sesle :

— Artık değilim! dedi...

— 2 —

"Hasan.

Seni, bir daha bulmamak üzere kaybetmiş gibi, derin, kederli bir uyuşukluk içindeyim.

Karanlık inen sokakların rutubetli havasını içime çekerken, kolundan ayrılınca öleceğim hissine kapılıyordum. Işık yanan dükkânlar, beni hiç alâkadar etmiyen insan sürüleri, sokaklarda oynayan çocuklar, okunmuş, izi silinmiyen bir roman sayfası gibi gözlerimde canlanıyor. Yandan gördüğüm yüzün, kalın ve uzun kaşlarının altındaki parlak gözlerin doyamıyacağım bir sevgiyle yüreğime işlenmiş. Ben, hep senin kolun gibi kuvvetli ve güvenilir bir kol, yalnız beni sevecek bir erkek isterdim. Bu erkek de benim yegâne erkeğim olacaktı. İlk duymağa başladığım gündenberi hep bunu bekledim. Samimî, fedakâr, şefkatli, ve en nihayet ateşli bir sevgi. Bunları buldum sanıyordum. Onun için kalbimde, yeni bir korku var. Bulduklarımı kaybederim korkusu. Bu ne acı bilsen. Bazan bakıyorum da seni herşeye lâkayt buluyorum. Fakat en ufak bir sebeple gösterdiğin candan alâka, aldandığımı müjdeliyor. Ne tuhaf bir yeis içindeyim. Yine ne tuhaf bir sevinçle doluyum. Seni kaybetmenin vereceği yesin korkusu, bu korkunun peşisıra gelen seni bulmak sevinci. Kalbim, bu biribirine benzemiyen hislerle daima med ve cezir halinde...

Beni, teyzeme bırakıp ayrılınca, nereye gittin ? Seni ne güler, ne düşünür olarak hayalimde canlandıramıyorum. Teyzemin evinin donuk ışıklı lâmbaları, salonları dolduran saksıların, çiçeklerin, yaprakların görünüşü mü bana hüzünlü geliyordu. Yoksa, senden ayrıldığım için mi kırık ve kederliydim, bilmiyordum ?.

Şimdi sana yazarken, içimde yeniden yaşayan bu günün üstünden tam

bir hafta geçti. İki kerre telefonda sesini duydum, okadar. Ne oluyorsun Hasan? Yoksa, bu söylemeğe... cesaret edemiyorum. Fakat ne yapayım ki yine soracağım. Yoksa artık beni sevmiyor musun? Yoksa başka bir gönül rabıtan mı var? Neden samimî, ve dürüst hareket ederek, herşeyi açıkça söylemiyorsun? Korkuyor musun? Eğer yüreğinde böyle bir his varsa, demek ki bana halâ bir bağın var...

Bu sene Sonbahar beni üşütüyor. Yollardaki akasya ağaçlarının dallarında bir tek yaprak kalmadı. Geceleri okadar sert rüzgârlar esiyor ki, yüreğime çocukça korkular giriyor. Bir erkeğin sıcaklığına ve kollarına alıştıktan sonra yalnızlığın korkunçluğunu anlıyorum Hasan. Evimde, annemle geçen hayata alışıktım. Gönlümü, arada bir yoklayan müphem isteklere çok yabancıydım, şekillerini seçemiyordum. Seninle o isteklerin şekilleri çizgilendi. Evimin alışkın olduğum havası, sevgimizin sıcaklığiyle doldu. Eski günlerimi manasız ve boş bulmakta haklıyım. Şimdiki üzüntülerim boş değil...

Geceleri titriyerek yatağıma giriyorum. Ve okadar zorlukla uyuyorum ki bu, annemin nazarı dikkatini celbetmiş: "Çok çalışıyorsun yavrum. Kendini yorma!„ diyor. Bilmiyor ki, seni görmemekle, gözkapaklarımın altına gizlenen şüphelerin, üzüntülerin resimleri, uykuyla arama giriyor. Anneme, seni görmediğimi söylemiyorum. Yurda'geldi. Yürüyüş yaptık. İşi varmış, bu gece gelemiyecekmiş gibi sözlerle avutuyorum. Onun için uykusuzluklarımın, yüzümün solgunluğunun sebeplerini çok çalışmamda buluyor.

Bazı geceler de, zorlukla daldığım uykudan, güçlükle uyanıyorum. Gözleri yuvalarından fırlamış bir adam, elindeki, ağzı şimşek gibi mavi ışıklar çıkaran baltayı kaldırarak üstüme yürüyor, dudaklarında vahşî bir sırıtışla beni parçalamak istiyor. Bağıramıyorum. Kıpırdıyamıyor, kaçamıyorum. Istırap ve korkuyle ezilmiş bir halde uyanınca, çamaşırlarımı terle vucuduma yapışmış, şakaklarımı ıslak buluyorum.

Rüyalarım niçin böyle kâbuslu oluyor? Bilmiyorum ki!..

Bazan da seni görüyorum. Dudaklarında lâkayt bir gülüş, yüzüme bakıyorsun. Sonra arkanı dönerek yanımdan uzaklaşıyor, yüzünü seçemediğim, fakat çok sevdiğim bir arkadaşım olduğunu bildiğim bir genç kızı kollarına alarak, tıpkı beni öper gibi öpüyorsun. O zaman çılgın gibi ağlıyorum. Sabah uyanınca, yastığımda gördüğüm gözyaşı izlerine bakarak, tekrar kırık ve sessiz ağlıyorum.

Fakat geceler, geniş ağızlı, karanlık bir bostan kuyusu gibi önümde açılınca..

Ben, eski ben değilim. Bu muhakkak Hasan. Çok değiştim. Gülebilmek için dudaklarım zorlukla genişliyor. Eskiden de çok gülmezdim. Fakat güldüğüm zamanlar dudaklarımda bir geriliş hissetmezdim.

Seni anlıyamıyorum Hasan. Niçin bazan yakın, bazan uzaksın? Bazan yükseklerde esen hırçın bir rüzgâr, bazan yumuşak ve beni saran bir meltem oluyorsun? Ruhuma güneş ışıkları gibi parlak sevinçler veriyor, onun ardısıra karanlık selleri akıtıyorsun. Ben, hayatımda ilk defa seviyorum. Hayatımın ilk erkeğisin...

Kadınlar arasında büyüdüm. Kendimi çalışmanın akışına kapıp koyverdiğim için, gönül işleri, sevgi, anlaşma, kadın erkek münasebetleri namına birşeyler öğrenemedim. Bu husustaki bütün bilgim, okuduğum kitapların verdiği malûmattır. Annem, kırık bir kadındı. Vefasızlığiyle vefası biribirine denk gelen babamı çılgın gibi sever, onun zafını, kusurunu affeder, yuvadan uzaklaştığı zaman betbaht, eve dönüşlerinde mesut olurmuş. Ben, böyle sevgiden birşey anlamıyorum. Ruhumla, vücudumla, hislerimle, bütün mevcudiyetimle erkeği eş, ve arkadaşlığa kabul etmiş bir kızım. Annem gibi olamam. İhmal beni annem gibi maddî şekilde düşündüremez. Fakat, gönlümün açlığını, kederini, bu derdi hissetmemek de doyuramaz. Şu halde? İşte, bu: "şu haldenin?!„ cevabını veremiyorum.

Annem gibi olamam diyorum. Şu halde niçin zorlukla uyuyorum? Rüyalarım neden kâbuslarla dolu?

Gelmiyorsun Hasan. Bunu hiç, amma hiç anlamıyorum. Yoksa bir ayrılığın arefesinde miyiz? Aramızdaki bütün anlaşma, gönül, ruh birliği bir duman olup uçacak mı? Yazık değil mi? Bunun için mi bu kadar uğraştık? Hislerimizin biribirine uymıyan köşelerini düzelttik? Hani sen bir işe yerleşecek, sonra evlenecektik?

Gündüzleri seviyorum. Çünkü yurtta okadar çok işim var ki; düşünecek, üzülecek vakit bulamıyorum. Fakat geceler, geniş ağızlı, karanlık bir bostan kuyusu gibi önümde açılınca, kendimi karanlığın nefret ettiğim cazibesinden kurtarıp, güneşli günlerin hatıralarını anamıyorum. Hislerim, bir bataklıkta yürür gibi, korkuların, şüphelerin, üzüntülerin balçığına gömülüyor. Sabah güneşi görünceye kadar, uyanık ve uykuda olsam da çırpınıyor, çırpınıyor, bu karanlıktan çıkamıyorum...

Odamın içi, göğün kurşunî rengiyle boyalı. Elektrik sobası, ateşten bir dev gözü gibi yanıyor. Sıcak var. Birdenbire güneş pencerelere çarparak içeri doldu. Odam altın gibi pırıldadı. Dı-

şariyle alâkam kesilmiş bir haldeyim. Bir ıslık sesi beklemeden, birinin geleceğini düşünmeden yaşamak ne tuhaf!.

İşte böyle. Bir oda içi. Pencerelerinden bultlu havanın kurşunî rengi ve güneşin altın ışıkları doluyor. Odam kendi içime benziyor. Senden gelen sevinçler, yine senden gelen azaplar, gönlümün pencerelerinden bulutların rengi, güneşin ışıkları gibi giriyorlar.„

. . . .

Filiz, kalemi elinden bırakarak, Hasana yazdığı mektubu baştan sonuna kadar okudu. Kaleminden çıkan satırlarda, şikâyet, yalvarış, kafatutuş vardı. Bütün bunlar genç kıza, öfke karışık bir yeis veriyordu.

Hasanın kapalı oluşuna karşılık, yüreğindeki hisleri açığa vurmuş olmak, onu birdenbire kızdırdı. Önünde biriken kâğıtları hırsla avuçlıyarak yırttı, buruşturdu, kâğıt sepetine attı. Pencere yanındaki küçük masadan kalkarak oda içinde bir aşağı, bir yukarı dolaşmağa başladı. Tesellisi güç bir azap içindeydi. Kararsızlık, şuuruna kadar uzanıyor, düşüncelerini dağıtarak, karıştırıyor, genç kız ne yapacağını bilmiyordu.

Hiç kimseyi, ne arkadaş, ne dost, ne de annesini görmek istemiyordu. Ruhundan yüzüne vuran kederin, yüreğinde gizli bütün hisleri meydana çıkaracağından korkuyordu. Bir tutacak dal, teselli verecek bir çare arıyor, çaresizlikten başka birşey bulamıyordu.

Karşı salondan müzik sesi duyuldu. Annesi birkaç dostuyle oturuyordu. Genç kız onların yanına bile çıkmamıştı.

Sokaktan, sarı saçları iki kalın örgüyle arkasında sallanan, küçük bir kız geçiyordu. Yanakları çarpan rüzgârla penbeleşmiş, gözleri parlıyordu.

Filiz, birden (Poli Anna) yı, onun (memnun olmak oyunu) nu hatırladı. "Poli Anna„, bir romanın kahramanı küçük bir kızdı. Bir misyoner olan babası, ona hayatta en felâketli, en kederli zamanlarda bile, memnun olunacak bir tarafların varlığını öğretmiş; baba kız, (memnun olmak oyunu) ismini taktıkları feragat ve katlanış oyununu senelerce oynamışlardı.

Filiz, kitap sayfalarında okuduğu ve hayalinde canlı bir şahıs gibi yaşayan küçük kızı, onun her yoksuzluğa, her ıstıraba göğüs gerişini düşününce; kendi dertlerinden utandı.

Pencerenin önüne yürüdü. Bahçenin dışındaki caddede, kuru yapraklar uçuşuyor, yerlerde sürünüyorlardı. Akasya dalları çıplak kalmışlar, üşüyor gibi titreşiyorlardı. Başını kaldırarak göğe baktı. Karanlık bulutlar güneşe doğru koşuyorlardı.

Filiz, gökte bulutları, yerde kuru yaprakları sürükliyen rüzgârın varlığını sezdiğine memnun oldu. Demek yaşıyor, hissediyor, ve görüyordu. Bu, bir insan için en güzel şeydi. Sonra pürüzsüz, engelsiz saadetlerin yüreğe tokluk vereceğini; bir saadetin devamlı olabilmesi için, biraz ıstırap çeşnisine ihtiyaç olduğunu düşündü. Hasanı tekrar gördüğü zaman duyacağı sevincin güzelliğini, kalbinin çılgın gibi vuracağını hatırlamak istedi.

Artık yüreğini bastıran taş, kuru bir sünger kadar hafiflemişti. Ve memnun olacak sebepler birer birer aklına geliyordu.

Küçük masanın başına geçerek oturdu. Bir kâğıt alarak (memnun olmak oyunu) nu unutmaması için kendi kendine bir ihtar yazdı:

"Filiz. Üzüntülere kapıldığın zaman, bunların boş şeyler olduğunu düşünerek, küçük hayalî dostun (Poli Anna) yı hatırla. Ve üzülme! Hayatta kuvvetli olmak için, neş'enin en büyük yardımcı olduğunu da unutma! Dudaklarında her zaman şu mısraları taşı:

Kıştan sonra bahar var.
Güler hep ağlıyanlar!..

Ağlamış yüzlü olmak, insanları çirkin yapmaktan başka hiçbir işe yaramaz. Filiz ablacığım, sende güler yüzlü olacaksın değil mi?„

Genç kız, bu kâğıda gülümsiyerek baktı. Sonra onu, bir toplu iğne ile odasının en göze çarpan köşesindeki duvara iğneledi.

Aynanın karşısına geçerek saçlarını taradı. Yünlü elbisesinin üzerine kapişonlu, yumuşak ipekli bir muşamba giyerek, kapıdan çıktı.

Karşı salonun kapısı örtülüydü. Parmaklarının ucuna basarak, yol halısı üzerinde yürüdü.

Birkaç dakika sonra, caddede, başı havada, saçları rüzgârla uçuşarak, geniş adımlarla yürüyor; ipek muşambası tatlı bir hışırtı çıkararak vücudunun etrafında dalgalanıyordu.

Filiz, kuvvetli soluklar alarak, taze ciğerlerini temiz hava ile dolduruyordu. Ayaklarının altında asfalt başlamıştı. Sağ tarafta seyrek köşklerin aralarındaki tarlalar, sonbahar yağmurlariyle yeşermişlerdi. Tarlaların nihayetinde deniz görünüyor, çırpıntılı yüzünde, küçük, beyaz köpüklü dalgacıklar sekiyordu. Adalar yeşil tepeleri, renkli köşkleri, toprak sırtlariyle, denizin sallanan beşiğinde derin bir uykuya dalmış gibiydiler.

Filiz, uzun uzun yürüdü. Dönerken, rüzgâr dinmiş, sessiz, gizli bir yağmur başlamıştı. Muşambasının kapişonunu başına geçirerek, etek düğmelerini ilikledi. Daha geniş adımlarla yürüdü. İnce yağmur damlaları kapişonuna damlıyor, fısıltılı bir müzik yaratıyordu.

Genç kız, ıslak toprağın, sonbahar yağmurlariyle yeşeren taze otların, denizin üstünden esip gelen rüzgârın kokularını, doya doya koklıyarak eve döndü. Yanakları kızarmış, gözleri parlıyor, kirpiklerinde yağmur zerreleri titreşiyordu.

Kapıdan içeri henüz ilk adımını atmıştı. Hasanla karşı karşıya geldi. Genç adam, onun canlı, renkli yüzüne bakarak, ellerini yakaladı:

— Neredeydin? Bir saattir seni bekliyorum...

Filizin dudakları, yumuşak, tatlı bir gülüşle aralandı. Nişanlısını okşıyan bir sesle cevap verdi:

— Hiç!..

Hasan, bu karşılığı beklemiyordu. Biraz şaşırarak:

— Nasıl hiç?

Dedi. Genç kız, susuyor, onun gözleri içine, gülerek bakıyordu.

— Niçin susuyorsun?
— Parmaklarım acıyor...

Hasan, gülmeğe çalışıyordu:

— Benim de gönlüm!..
— Sebep?
— Sen!
— Tuhaf şey, ben sana ne yaptım?..
— Neredeydin?

Filiz, kendi sükûnetine karşılık, onun öfkelendiğini, kaşlarının çatıldığını görerek keyifleniyor, cevap vermek istemiyordu.

— Neredeydin söyle, Filiz?..
— Parmaklarımı acıtıyorsun... Sıkma Hasan. Hem niçin burada duruyoruz. İçeri, salona gidelim. Konuşuruz...

Hasan, kendini toplıyarak, Filizin parmaklarını bıraktı. Salona girdiler. Misafirler gitmişlerdi. İçerde sigara dumanları dalgalanıyordu.

Genç kız, hemen camları açtı. Sırtından muşambasını çıkardı. Odasına bırakıp döndü.

Oda havalanmıştı. Camları örterek Hasanın yanına oturdu.

Genç adam, büyük bir dikkatle, gözleri sorgu dolu, ona bakıyordu. Filiz, kolunu uzatarak, radyonun düğmesini çevirdi. Makine ısındıktan sonra bir istasyon buldu. Bir Amerikan cazı rumba çalıyordu.

Genç kız bir müddet dinledi. Yerinden kalkarak, Hasanı elinden tuttu:

— Dansedelim!

Hasan, doğruldu. Genç kızı hırpalayarak kolları arasına çekti. Çılgın gibi dönmeğe başladılar:

— Seni parçalamak istiyorum!

Filiz, güldü:

— Ne tuhaf! Bende seni okşamak!.. Hem niçin? sebebi ne?

(Arkası var)

Taşa Çarpan Gönül

— *Başı 7 inci sayfada* —

başka bir yere tayin edilip gitmişti. Arkadaşımın ölümünden onu mes'ul tutuyor, içimden, onu affedemiyordum. Hiçbir suçu olmadığı halde bunu böyle düşünmekten kendimi alamıyordum. Nereden aklına geldi bilmem, bana onu sordu. Son dakikalarını yaşayan bir genç kızın bütün kalbi ile kendisine bağlı olduğunu ona bildirmek içimden gelmedi. Uzak bir hatıraya gülümser gibi yavaş yavaş:

— Arkadaşımın gönlü taşa çarptı, dedim ve çabucak yanından uzaklaştım.

No. 79 YARIM AY BİLMECE KUPONU No. 79

BİR TAVZİH

Yarım Ayın 72 numaralı sayısında Bayan Suat Dervişin (Tahranda Kahveler) başlığı altında bir yazısı intişar etmiştir. Yazıcı, bu makalesinde, son defa İrana yaptığı seyahatte gözüne ilişen bazı halleri, temas ettiği bazı kimselerden duyduklarını yazdıktan sonra; yazısını şu suretle bitirmişti :

".... çünkü bugünkü İran artık münevver kafaların idare ettiği tam medenî bir memlekettir.„

Buna rağmen bu makalenin kardeş İran hükûmetince suitelâkki edildiğini teessürle istihbar ettik. Muharrir, bu yazısında müşahedelerini naklederken, bazı hususları muaheze ediyorsa da, Şahinşah Pehlevi gibi büyük bir inkılâpçının idaresi altındaki İran hükûmetinin, bütün bu halleri ortadan kaldırmak için büyük bir azimle çalıştığını kat'î bir lisanla beyan etmektedir.

Mecmuamız, kardeş ve dost İran millet ve hükûmetini hiçbir suretle rencide etmek istemediği için, bu izahları verirken; kendilerinden bu makalenin yalnız bir kısmının değil heyet mecmuasının tetkik ve tahlil buyurulmasını rica eyler.

Bilmece No. 79

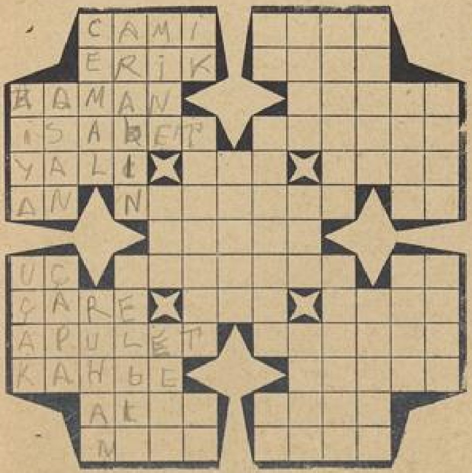

Yeni Bilmecemiz No. 79

Boş hanelere öyle harfler bulup yerleştiriniz ki soldan sağa ve yukarıdan aşağıya doğru okununca dilimizde karşılığı olan bir edat veya kelime çıksın.

77 inci sayıdaki bilmecemizin doğru çözülmüş şekillerinden bir örnek. Gerzede Bay Hasan Ergüler tarafından tertip olunmuştur

Bu bilmeceyi doğru çözenlere armağanlarımız :

Birinciye: Beş lira; ikinciye: Üç lira; 3 üncüye: iki lira; 4 - 15 inciye: Yüz kuruşluk bir kitap; 16 - 40 ıncıya : Elli kuruşluk bir kitap; 41 - 100 üncüye : On kuruşluk bir kitap.

Bu bilmeceyi doğru çözenler arasında çekilen kurada kazananlar :

3 Metre İpekli Emprime kumaş: İstanbul Maltepe çiftebakkallar sokağı No. 76 da bayan Zerrin Sarıca.

Bir çift ayakkabı: Tekirdağ Hayrettin mahallesi Bezirci sokağı No. 117 de bay Mehmet Fikri Damakıran.

Yüz kuruşluk bir kitap: Edirne Umumî Müfettişlik neşriyat dairesinde bay Kadri Oğuz. İstanbul Maltepe P. A. A. V. İstanbul Osmanbey İsmet apartman No. 3 Necdet Berkand. İstanbul Piyade atıştan Recep Alpan. İstanbul Nuhkuyusu pazarbaşı mahallesi No. 28 Kemal Somay. İzmir Kadastro dairesi Ferhan Özaltınbaş. Samsun Evlenme memuru kızı Maide Özalp. Adana Tuğ Komutanı Tuğbay Remzi Yalçıntoklu kızı Seniye. Ankara Yenişehir Kızılay apartmanı No. 4 Perihan Gök. Ankara Yenicami civarında Balım sokak No 4 - A da Perihan. Ankara Bomonti bira fabrikası posta kutusu 260 İsmail Koyunpınar. Ankara Jandarma Subay okulu Komutanı Albay Hüsnü Tekşen kızı M. Tekşen. Ankara D. V. Hukuk müşavirliği kaleminde H. Duru.

50 kuruşluk kitap: Vize Askerlik daire başkanı Albay kızı Perihan Akacun. Eskişehir Sakarya caddesi No. 75 Şemsi. İstanbul Piyade atıştan Baki Sönmez. İstanbul Öziş ecza deposu Nebahat Tüyel. İstanbul Suadiye Halimağa sokak No. 1 Sabahat Karaman. İstanbul Erkek lisesi daktilosu Saibe Ertuğbay. İstanbul Bakırköy Ebuzziya caddesi No. 70 de Burhan Doray. Samsun Orta okul sınıf 3 - B No. 195 Hayati Şatgeldi. Bursa Tarım okulu son sınıf 326 Hüsnü Aksoy. Ankara Yenişehir Çankaya caddesi Tuna apartman No. 1 de Nevzat Fer. Ankara Fen sanat Umum Müdürlüğü Poligonda Sadık Eren Yakacıklı. Ankara Işıklar caddesi Necatibey okulu yanında No. 14 de Melih Atalan. Ankara Ziraat Vekâleti Zat işlerinde Aysel Şay. İstanbul Askerî Tıbbiye 272 Cihat Seçkin. Trabzon lise 4 - C No. 679 Şinasi Özden.

10 kuruşluk kitap: İstanbul Göztepe istasyonunda Z. Erol. İstanbul Osmanbey Meşrutiyet mahallesi Kodaman caddesi 93 Halâs apartman No 2 Semiha Tunay. İstanbul Şişli Abidei Hürriyet caddesi No. 141 Yurdagül Eskin. İzmir Karataş orta okul 237 Nusret Şen. Adana Mermerli mahallesi Dinkçihanifi karşısında 90 No. da Abdülkadir Güngör. Adana Sıtma Enstitüsü kâtibi M. Arif Savaş kızı Nevin Savaş. Bursa Erkek lisesi 4 - B No. 1071 Zafer Seyyar. Bursa Altıparmak Bozkurd caddesi No. 3 S. Öztuna. Erzurum Mektubcusu kızı Leman Soydaş. Ankara Yenişehir İzmir caddesi No. 6 - A Meral Ulutan. Ankara Merkez Postanesinde Ilgazlı müvezzi Ali kızı Hamide Senocak. Balıkesir N. B. öğretmen okulu sınıf V - B No. 71 Ali Kemal. Yozgat Sıhhiye Müdürü oğlu İlhan Geçer. Konya lisesi 5-C No. 874 Ahmet Arıcandır. Alaşehir Komisyoncu Giridli Ali Yüksel. Akşehir Kurra oğlu Osman Küçük. Gerze Merhum Belediye Zabıtası Kâzım oğlu Hasan Ergüler. İnegöl Jandarma Merkez kaleminde Onbaşı İbrahim Uluöz vasıtasile Fatma.

Yazı direktörü: Emin Refik Uzman ● No. 79 ● 15 Mayıs 1938 ● Basan: Resimli Ay Basımevi T. L. Ş.

ON

SENE

GENÇLEŞTİM

Bundan böyle ihtiyar donuk bir hal alan teni, temiz ve genç bir hala sokup beyazlaştırmak çok kolay bir iş. Sonunda fen, ten ve cildi iyiçe besleyen maddeyi de keşfedip ortaya çıkardı. Bu madde uğuşturularak tene sürülnce mesamat tamamile açılıp serbest kalıyor. Çizgi ve buruşukluklar bertaraf oluyor, bazı cilde arız olan siyahımsı noktalar yokoluyor. Bu temizleyici ve besliyeci madde yalnız: yeni "TOKALON„ kreminde vardır.

Bu maddede, harikulâde bir kuvvet bulunduğu için, en çirkin yüzler bile az zamanda genç ve güzel bir hal alıyorlar.

"TOKALON„ kreminin "pembe„ renkli olanını gece yatmadan önce kullanınız. Uykunuzda derinizi tazelendirir. Sabahları ise "TOKALON„ kreminin "beyaz„ renkde olanını kullanınız. Tene bir beyazlık, bir serinlik verir.

Beyaz "TOKALON„ üzerine sürülen podra bütün gün kuvetini muhafaza eder. Teniniz, cildiniz nekadar fena olursa olsun " TOKALON „ kremini kullanmağa başladıktan sonra elde edeceğiniz neticeyi sevinçle karşılayacaksınız. "TOKALON„ ile hiç ummadığınız bir netice elde edeceğinize emin olabilirsiniz.